Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 394 ՈՒՐԲԱԹ 26 ԱՊՐԻԼ 1885 (Ն. Տ.) 8 ՄԱՅԻՍ 1885 23 ՐԷՃԷՊ 1302

40 ՓԱՐԱ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Յայտարարութեան տողը մէկ անգամի համար 3 դահեկան · երկու անգամի համար 2 դահեկան · [illegible]

Օրագրոյս վերաբերեալ ամեն նամակ պէտք է ուղղել [illegible]

«Արեւելք» օրագրի ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Գալաթիա, Նորատունկեան խան · իսկ գաւառներէն [illegible]

دە غلطەدە نورادونكيان خانندە {ارەولك} غزتەسی ادارەسنە

*Les annonces sont reçues*
*à l'EASTERN AGENCY,*
*Karakeuy, Déirmén han*

# ԱՐԵՒԵԼՔ
## ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

| | |
|---|---|
| Պոլսոյ համար Տարեկան գաւառներ? » | 200 |
| » » Վեցամսեայ » » | 100 |
| » » Եռամսեայ » » | 50 |
| Գաւառաց համար և օտարական [illegible] տարոյ տարեկան » | 240 |
| Գաւառաց համար և օտարական [illegible] վեցամսեայ | 120 |
| Օտար երկիրներ Տարեկան Ֆրանք | 56 |
| » » Վեցամսեայ » | 28 |

Դրամ ղրկելու [illegible] Տնօրէնութեան վրայ է։ Խմբագրութեան ղրկուած [illegible] և նամակ կամ գրութիւն ետ չ'տրուիր։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ԱՊՐԻԼ

# ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

## ԱՆԳԼԻՈՅ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԸ

### ՏԱՐԻՆ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՈՍԿԻ ԾԱԽՔ

Ապրիլ 30ին, Անգլիոյ Ելմտական Նախարար Պ. Չիլտըրս Երեսփոխանաց ժողովոյն ներկայացուց 1884—85 տարւոյ ելեւմտից հաշիւն և 1885—86 ընթացիկ տարւոյ Ելմտացոյցը։ Քաղաքական վերջին դէպքերու պատճառաւ, այս տարւոյ Ելմտացոյցն յատուկ կարեւորութիւն մ'ունէր։ Ուրիշ արտասովոր հանգամանք մը սա՛ էր թէ, Անգլիոյ Ելմտացոյցն, ամ ըստ ամէ աճելով, այս տարի կը հասնէր 100,000,000 ոսկւոյ, այսինքն երկուք ու կէս երկիլիոն ֆրանքի անլուր գումարին։

1884—85 տարւոյն մէջ անգլ. կառավարութեան ծախքն եղած է 89,093,000 ոսկի, այն է՝ 3,801,000 ոսկի աւելի քան նոյն տարւոյ Ելմտացոյցին մէջ նշանակեալ գումարը։ Ծախուց այս աւելցութեան գլխաւոր պատճառն եղաւ Խարդումի անկումն, որ Սուաքիմի երկրորդ արշաւանքն հարկաւոր ըրաւ։ Բայց նոյն տարի հասոյթներն եւս ենթադրեալ գումարէն աւելի եղան, որով անցեալ տարւոյ բացն է 1,049,773 ոսկի միայն։ — 1880էն ի վեր Անգլիա ի հաշիւ իւր ընդհ. պարտուց վճարած է 70,294,000 ոսկի, և անցեալ տարի՝ 2,080,587 ոսկի։

Ընթացիկ տարւոյն համար ենթադրեալ հասոյթից գումարն է 85,140,000 ոսկի, ծախուց գումարն՝ 88 872 000 ոսկի, որով կայ 3,732,000 ոսկւոյ բաց։ Այս բացին վրայ հարկ է գումարել 11 միլիոն ոսկւոյ վարկն, որ անցեալ օր քուէարկեցաւ Սուտանի և Աֆղանստանի խնդրոց առթիւ եղած ծախուց համար, և 200,000 ոսկւոյ բացառիկ ծախք, որ դարձեալ օրուան քաղաքական խնդրոց ծնունդ է։ Ասով Ներկայ տարւոյն մէջ Անգլիոյ կառավարութեան ծախքը կը հասնի 100 միլիոն ոսկւոյ, և Ելմտացոյցի բացն՝ 14,932,000 ոսկւոյ։

Թէ Նախարարն ինչ միջոցներ կ'առաջարկէ այս բացը գոցելու համար՝ զանոնք նշանակելէն առաջ, յիշենք Ելմտացոյցին Հասոյթից և Ծախուց գլխաւոր ճիւղերը։

Ծախք. Ընդհ. պարտուց համար վճարելի տոկոս և գլխաւոր 28,037,000. Տեղային փոխառութեանց համար տոկոս 552,000. Բանակ 17,751,000. Նաւատորմ, 12,386,000, Քաղաքային պաշտօնարանք, 17,687,000. Թղթատարական պաշտօնատուն, 4,855,000. Հեռագրական պաշտօնատուն, 1,840,000 ոսկի, ևն։ Գումար, 88 միլիոն 870.000 ոսկի։

Հասոյթ. Մաքսատուն 20,000,000. Ոգելից ըմպելեաց ևն. 26,350,000. Դրոշմ, 11,200,000. Հողային տուրք 1,050,000. Տուներէ առնուած տուրք 1,880,000. Եկամտի վրայ տուրք, մէկ անգլ. ոսկւոյ գլուխ 5 բէնս կամ 100 փարա հաշուով, 10,000,000. Թղթատարական վարչութեան հասոյթ, 8,000,000. Հեռագրաց, 1,720,000. Արքունի հողերէն, 380,000. Փոխառութեանց տոկոս, 1.360,000. Զանազանք, 3,200,000 ոսկի։ Գումար, 85,140,000 ոսկի։

14,932.000 ոսկւոյ բացը գոցելու համար, Նախարարն յիշեցուց Անգլիոյ Ելմտական Նախարարաց ուղղամիտ սկզբունքն, որուն համեմատ պէտք է ըստ կարի զգուշանալ փոխառութիւններ կնքելէ և Տէրութեան ընդհ. պարտքն աճեցնելէ։ Փոխառութիւն կը նշանակէ ներկային բեռն ապագայ սերնդոց վրայ նետել։ Այս ծայրայեղ միջոցին հարկ է դիմել միայն ծայրայեղ պարագայից մէջ։ Իսկ Ռուսիոյ դէմ պատրաստութեանց և Սուտանի համար խնդրուած 11 միլիոն ոսկին հարկ է որ ներկայ սերունդը վճարէ, զանազան տրոց վրայ յաւելմամբ։ Թէ ո՛ր տեսակ տրոց վրայ յաւելում պէտք է ընել, այս նկատմամբ Պ. Չիլտըրս յիշեցուց ուրիշ հիմնական սկզբունք մը թէ, տրոց յաւելում պէտք է ընել աւելի Ստացուածոց քան Սպառմանց (ուտելիք ևն.) վրայ։ Ստացուածոց վրայ դրուած տուրքերն աւելի շուտով կ'աճին քան սպառմանց վրայ դրուածներն։ Անգլիոյ մէջ սպառմանց վրայ դրուած տուրքերն այսօր 100ին միայն 11 համեմատութեամբ աւելի հասոյթ կուտան քան 1838-59 շրջանին մէջ. մինչ ստացուածոց վրայ տուրքերը, բաղդատմամբ 1858-59ի շրջանին, 100ին 57 աւելի հասոյթ կուտան։ Ուրիշ օրինակներ ալ տալով, Պ. Չիլտըրս հաստատեց թէ՝ երբ հարկ է յաւելում ընել տրոց վրայ՝ բանաւոր է ստացուածոց վերաբերեալ տուրքերն աւելցնել։ Բայց երբ բաղդելի գումարը մեծ է, բանաւոր չէ ամբողջը բեռնաւորել ստացուածոց վրայ. ոգելից ըմպելեաց տուրքն աւելցնել նոյնչափ բանաւոր է։

Ըստ այս սկզբանց, աւասիկ Պ. Չիլտըրսի առաջարկներն, 1885-86 տարւոյ շրջանին մէջ 14.932,000 ոսկւոյ բացը գոցելու համար։ —

Եկամտի վրայ տուրքն 100ին 5 բէնսէն 8 բէնսի պիտի հանուի. որով հասոյթն այս ճիւղ 10 միլիոն ոսկիէն կը բարձրանայ 15,400,000 ոսկւոյ։ Ամեն Անգլիացի, ապրուստի տարեկան պիտոյից անհրաժեշտ եղած գումարէն վեր ամեն եկամտի համար տարին կը վճարէ կառավարութեան ոսկի գլուխ 100 փարա. (այս տարի պիտի վճարէ 4 ղրուշ) Այս հաշուով, Անգլիոյ մէջ տուրքի ենթարկեալ ազգային տարեկան եկամուտն է (20×12=240։ Բ.։5։10,000,000) =480,000,000 ոսկի. այսինքն՝ անգլիական ազգը տարին այսչափ եկամուտ պէտք է ունենայ, որպէս զի՝ ոսկի գլուխ 5 բէնս տալով 10 միլիոն ոսկի տայ կառավարութեան։ Ենթադրելով թէ 480 միլիոն ոսկին տոկոսն է դրամագլխոյ մը որ տարին 100ին 5 շահ կը բերէ, կը գտնենք թէ, կառավարութեան 10 միլիոն ոսկի տալու համար ազգին գործածած դրամագլուխն է (480×20) =9 երկիլիոն (միլիառ) 600,000,000 ոսկի. կամ 240 միլիառ ֆրանք։ Այս է մին այն հաշիւներէ որով անտեսագէտք կը ճշդեն անգլիական ազգին հարստութեան չափը։ Բայց 240 միլիառ Ֆրանքը չէ ճիշդ գումարն, ըստ որում գործաւոր դասուց տարեկան մինչեւ 100 ոսկւոյ եկամուտք չեն մտներ այս հաշուոյ մէջ, եկամտի տուրքին ենթարկուած չըլլալով.(*) և ըստ որում կառավարութիւնը չունի անվրիպելի միջոցներ ամեն մարդու եկամտին ճիշդ քանակութիւնը գիտնալու, և հետեւապէս, շատ եկամուտներ պակաս տուրք կը վճարեն։ Վերջապէս, 100ին 5 տոկոսը միջին թիւ մ'է միայն։ Շատ վաճառականաց և գործարանատերաց դրամագլուխներն աւելի կը շահին, մինչ հաստատուք կառավարութենէն 100ին 2½—3 միայն կը ստանան իբրեւ տոկոս իրենց արժեթղթոց։

Անգլիոյ Ելմտացոյցին վրայ խօսուած ատեն, պէտք է գիտնալ թէ այս Ելմտացոյց միայն Անգլիոյ Ելմտացոյցն է։ Հնդկաստանի Ելմտացոյցը զատ է, և զատ Ելմտացոյցներ ունին անգլիական գաղթականութիւնք։ Եւ որովհետեւ անգլիական ազգը միայն Անգլիոյ մէջ բնակեալ չէ, Անգլիոյ Ելմտացոյցին վրայ հիմնուած ո՛ և է հաշիւ անգլիական ազգին հարստութիւնը պակաս կը ցուցնէ միշտ։ Ի մի բերելով բոլոր այս Ելմտացոյցներ և ուրիշ անտեսական ծանօթութիւններ, անտեսագէտք բաւական ապահով եզրակաւ մը կը ձեռնարկեն ցոյց տալ անգլիական ազգին ճիշդ հարստութիւնը։ Բայց այս ուսումնասիրութիւն ներկայ Տեսութեան անմիջական նպատակէն դուրս է։

Եկամտի վրայ տուրքէն 5,400 000 ոսկւոյ յաւելում մը ստանալէ զատ, Նախարարը կ'առաջարկէ ինչ ինչ փոփոխումներ ժառանգութեանց տուրքին վրայ։ Այս փոփոխմանց արդեամբ, տրոց այդ ճիւղէն առաջին տարին 200,000 ոսկի աւելի պիտի գոյանայ, որ հինգերորդ տարին 850,000 ոսկւոյ պիտի բարձրանայ։ Կարգ մը ընկերական կալուածոց վրայ տուրք դնելով, Նախարարը պիտի ստանայ 150,000 ոսկի։ Կրօնային, բարեգործական և արհեստական ընկերութեանց կալուածք զերծ են այս տուրքէ։ Ոգելից ըմպելեաց տուրքին վրայ կ'աւելցնէ 900,000 ոսկի։ Գարեջրոյ տուրքին վրայ ի մասնաւորի կ'աւելցնէ 750,000 ոսկի։ 4,600,000 ոսկի ևս կը ստանայ, որոշելով թէ 1885-86 տարւոյն մէջ ընդհ. պարտուց գլխաւորը պիտի դադրի։ 100,000 ոսկի ալ կը ստանայ զանազան աղբիւրներէ։ Այսպէս, բացը կ'իջնէ 2 812,000 ոսկւոյ, որոյ կարգադրութիւնը կը թողու 1886-87 տարւոյ շրջանին։

Վերջապէս, Նախարարն անգլ. ընկերութեան ամեն դասերուն ալ կրել կուտայ բեռն այն քաղաքական շփոթութեանց որոց մէջէն կ'անցնի Անգլիա։ Եթէ միայն եկամտի տուրքին վրայ բարդէր Ելմտացոյցին նոր ծախքերը, միջին և բարձր դասուց միայն կրել տուած պիտի լինէր Սուտանի և Աֆղանստանի խնդրոց նիւթական հետեւանքը։ Բայց Անգլիոյ մէջ ժողովրդային դասերն այսօր ձայն ունին։ Ընտրական օրէնքները քաղաքական իրաւունքներ տուին գործաւոր դասուց։ Ուստի, նոքա ևս պարտին մասնակցիլ այն քաղաքականութեան ծախուց, որ կ'որոշուի իրենց քուէով. ինչպէս կ'երեւի, Նախարարութիւնը, թէեւ ազատական, չի շոյեր ռամիկ դասուն զգացումներն, և ամեն բանէ աւելի հոգ կը տանի արդար հիման վրայ հաստատելու երկրին ելեւմուտքը։ Այս և ուրիշ պատճառներով, եւրոպական երկրաց մէջ Անգլիոյ ելմտական վարչութիւնն ամենէն ուղիղն և օրինակելին համարուած է ժամանակիս անտեսագէտներէն։

# ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Հնդկաստանի կառավարութեան կողմէ սա պաշտօնագիր ուղղուած է Աֆղանստանայ Էմիրին, որ կը պարունակէ Աֆղանաց այժմեան Էմիրին հետ 1880էն ի վեր գոյացեալ համաձայնութիւնը.

«Ձեր Բարձրութիւն (Էմիրը) խնդրեց որ Աֆղանստանայ Էմիր'ն օտար տէրութեանց հետ յարաբերութեան մըրայ անգլիական կառավարութեան տեսութիւնք ի գիր առնուին ի ծանօթութիւն Ձեր Բարձրութեան։ Արդ, անգլիական կառավարութիւնը չընդունիր բնաւ որ օտար Տէրութիւնք խառնուին Աֆղանստանայ գործոց, և ըստ որում Ռուսիա և Պարսկաստան արդէն խոստացած են չմիջամտել Աֆղանստանի գործոց, բացայայտ է թէ Ձեր Բարձրութիւն չի կրնար ո՛ և է քաղաքական յարաբերութիւն ունենալ անգլիական կառավարութենէն զատ ուրիշ օտար Տէրութեան մը հետ։ Եթէ ո՛ և է օտար Տէրութիւն փորձէ միջամտել յԱֆղանստան, և եթէ այդպիսի միջամտութիւն մը պատճառ լինի Ձեր Բարձրութեան երկիրներուն վրայ յարձակման մը որուն առիթ չէր տրուած, այդ պարագային մէջ անգլիական կառավարութիւնը պատրաստ է օգնել Ձեզ՝ այդ յարձակումը վանելու համար, սա պայմանաւ որ Ձեր Բարձրութիւն մտադիր հետեւի անգլիական կառավարութեան խորհրդոց ի մասին Ձեր արտաքին յարաբերութեանց։»

Ռավուլ Բինտիի տեսակցութեամբ, այս համաձայնութիւն նոր ոյժ մը ստացած է։

* * *

Վիքթորիա Թագուհին Հնդկաստանի Աստեղ մեծ պատուանշանը տուաւ Աֆղանստանայ Էմիրին։

—Պարանով կոմսին ծովակալութեան աստիճան բարձրանալը շատ դէշ տպաւորութիւն ըրաւ Ռուսիոյ նաւային սպայից վրայ։ Պարանով հարկադրուած էր նաւային ծառայութիւնը թողուլ, ռուսօ-թուրք պատերազմէն յետոյ. որովհետեւ Ծովային Նախարարութեան ուղղած էր տեղեկագրեր Թուրքիոյ դէմ իւր ձեռք բերած այնպիսի նաւային յաջողութեանց վրայ, որք տեղի չէին ունեցած բնաւ։ Զարին հետ իւր անձնական յարաբերութեանց շնորհիւ, յաջողեցաւ սակայն բարձր պաշտօն մ'ստանալ Արքունեաց մէջ, և յետոյ Նիժնի-Նովկորոտի կառավարիչ եղաւ։ Իւր խնդրանօք, այժմ նաւային ծառայութեան մէջ մտած է երկրորդ կարգի ծովակալի աստիճանով։ Բայց ռուս նաւատորմին առաջնակարգ նաւապետաց կողմէ պատգամաւորութիւն մը ներկայանալով Ծովային Նախարարին, յայտարարեց թէ ո՛չ մէկ նաւային սպայ չուզեր ծառայել ընդ հրամանօք Պարանով կոմսին։

—Խաղաղութեան լուրերը չեն դադրեցուցած ո՛չ Անգլիոյ, ո՛չ ալ Ռուսիոյ պատերազմական պատրաստութիւնները։ Բեդրպուրկէ մայիս 2 թուով ղրկուած հեռագրոյ մը մէջ կը կարդանք. Զօրաց մեծ շարժումներ տեղի կ'ունենան ի Պեսարաբիա։ Ի Սմրգոնս նմանապէս զօրաց մեծ համախմբում մը կը կատարի։ Զինուորական նախարարութիւնը վարձած և յԱշտէրխան համախմբած է նաւեր որք կը բանին Կասպից ծովուն վրայ, ի Կեդր. Ասիա զօրաց փոխադրման գործելու համար։

—Ի Թաշ Քէօփրիւ Աֆղանաց պարտութեան վրայ, Հերաթի երեւելիք և իւլէմայք մասնախումբ մը կազմեր են, հանդարտութիւն մ'ընելու, զէնքեր հայթայթելու և ժողովուրդն ու բերդն սպառազինելով քաղաքին կանոնաւոր պաշտպանութիւնը կազմակերպելու համար։ Բանակցող կողմէ պատգամաւորութիւն մ'ալ ներկայանալով Հերաթի կառավարչին, յայտներ է հաւատարմութիւն Ապտ-իւր-Ռահման Խանին և պատրաստութիւն՝ ամենայն զոհողութեամբ վանելու Ռուսաց յարձակումը։ (*)

—Բեդրպուրկէ կը հեռագրուի մայիս 3 թուով թէ Կայսրուհին, Կաչինայէ ի Բեդրպուրկ վերադառնալուն պէս, առանձին տեսակցութեան մ'ընդունեց զՏիկին Թօրնդըն, անգլ. դեսպանին կինն, և զՏիկին Կրովընը, դեսպանատան խորհրդարանին կինը։ Հասարակութիւնը կը հետեւցնէ այս տեսակցութիւններէ թէ Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ յարաբերութիւնք քիչ մը բարւոքած են։ Կայսրուհին շատ կը զբաղի քաղաքականութեամբ, մեծ ազդեցութիւն ունի Զարին վրայ, և ազդու ջանքեր կ'ընէ վասն պահպանման խաղաղութեան։ Մայիս 2ին Զարը կառքով դուրս ելած էր։ Դիմացն ելաւ Անգլիոյ դեսպանին կառքը։ Կայսրն անմիջապէս կայնեցուց իւր կառքը, և խօսակցեցաւ Տիկին Թօրնդընի հետ։

—Պրիէռ տը լ'Իլ զօրավարէն առնուած նոր հեռագիր մը կը հաստատէ թէ Չինացիք պարպեցին Լանկ-Սոն, ուստից անցեալները վանած էին Ֆրանսացիներն, և թէ ֆրանքօ-չինական հաշտութեան պայմանք կանոնաւորապէս գործադրուելու վրայ են։ Չինացիք սկսած են դուրս ելնել Թօնքինէ։

—Օտէսայի մէջ անգլ. վաճառականք, պատերազմի երկիւղէ, կարգադրեր և փակեր են իրենց հաշիւներ։ Եթէ պատերազմ ծագի, իտալական հիւպատոսին պաշտպանութեան ներքեւ պիտի դրուին եղեր։

—Պերլինի սեղանաւորք, որ Եւրոպայի ուրիշ ամեն մայրաքաղաքաց սեղանաւորներէն աւելի՝ ռուսական արժեթուղթերը կը բանէին և ռուսական վարկին ոյժ կուտային, ռուսական արժեթղթոց գներուն անկումէն վերջին օրերս միլիոնաւոր մարքեր կորուսած կրեր են։

—Լոնտոնի Քաղաքային Խորհուրդը պատգամաւորութիւն մը պիտի ղրկէ ի Պրուսէլ, որ, առաջնորդութեամբ նոյն իսկ Լորտ Քաղաքապետին, հանդիսաւոր կերպիւ Ուղերձ մը պիտի մատուցանէ Լէօբոլտ Թագաւորին, շնորհաւորելով զՆ. Վեհափառութիւն վասն այն կարեւոր ծառայութեանց զորս մատոյց քաղաքակրթութեան, հաստատելով Քոնկոյի Պետութիւն, որոյ Վեհապետն եղած է։

—Կրանդ զօրավարը, բաւական ապաքինած լինելով, վերսկսած է յառաջ տանիլ իւր մէկ գրքին հեղինակութիւնն, որ Քաղաքային Պատերազ-

---

(*) 100 ոսկիէ բարձր եկամուտներէ 100 ոսկին զեղչելէ յետոյ, մնացեալ մասը կ'ենթարկուի տուրքի։ Օրինակի համար, ամիսը 10 ոսկի եկամուտ ունեցող մը տարին 20 ոսկւոյ համար միայն տուրք կը վճարէ. ամսական 20 ոսկի ունեցող մ'ալ 140 ոսկւոյ համար։

(*) Կ'երեւի թէ աֆղան ժողովուրդը լաւ ընդունելութիւն ըրած է Էմիրական Յայտարարութեան, որով կը ծանուցանէր պատերազմի մը հաւանականութիւնն ընդդէմ Ռուսիոյ, և հրաւէր կը կարդացուէր Աֆղանաց կրօնասիրական և հայրենասիրական զգացմանց առ ի պաշտպանութիւն հայրենի երկրին։

---

— 64 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

# ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔՆ

ԳԼՈՒԽ Ա.

## ՎԵՐԱԴԱՐՁ Ի ՇՈԴԼԵՆԴ

Կը թուէր թէ խաղաղութեամբ պիտի թագաւորէր «իւր ժողովրդոց» վրայ, որք կը բաղկանային իտալացիէ մ'եւ բորթուգալցի խառնածինէ մը. բայց, օր մը, իւր պետութեան ծովեզրներն աչքէ անցուցած միջոցին խեղդուեցաւ։ 1816ին Նաբոլէոն բանտարկեցաւ ի Սէնթ-Էլէն, և զայն լաւ պահպանելու համար՝ Անգլիա պահապան զօրք դրաւ Ասանսիոն և Թրիսթան տ'Աքունհա կղզեաց մէջ։ Թրիսթանի պահապան զօրքը կը բաղկանար Բարեյուսոյ Հրուանդանի թնդանօթաձիգ զօրաց գումարտակէ մ'եւ Հօթանթօներու վաշտէ մը։ Այս պահակները կեցան հոն մինչեւ 1821, և Սէնթ-Էլէնի բանտարկեալին մահուընէն յետոյ վերադարձան ի Բարեյուսոյ հրուանդան։

—Միակ Եւրոպացի մը կար այդ զօրաց մէջ, աւելցուց Բաքանէլ, սկովտացի տասնապետ մը....։

—Ա՛, սկովտացի մը, ըսաւ հազարապետն, որ աւելի մասնաւորապէս իւր հայրենակցաց կը համակրէր։

—Անունն Ուիլլիմ Կլաս էր, պատասխանեց Բաքանէլ, և կղզւոյն մէջ մնաց իւր կնոջն և երկու Հօթանթօներու հետ։ Շատ չանցած, երկու Անգլիացիք, նաւաստի մ'և ձկնորս մը, երբեմն հեծելազօր Արժանթինեան բանակին, եկան ընկերացան Սկովտացւոյն, և վերջապէս, 1821ին, Պլենտ-Հալի նաւաբեկեալներէն մին՝ Թրիսթան կղզին ապաստանեցաւ իւր դեռատի կնոջ հետ։ Այսպէս ահա, 1821ին, կղզւոյն մէջ վեց այր և երկու կին կը գտնուէին։ 1829ին, եօթն այր, վեց կին և տասն եւ չորս տղայ կային։ 1835ին թիւը քառասունի կը հասնէր, և այժմ եռապատկած է։

—Այսպէս կ'սկսին ազգերն, ըսաւ Կլենարվան։

—Թրիսթան տ'Աքունհայի պատմութիւնն ամբողջացնելու համար պարտիմ աւելցընել, ըսաւ Բաքանէլ, թէ այս կղզի Ժուան Ֆերնանտէզ կղզւոյն չափ արժանի է Ռոպենսոնի կղզի կոչուելու։ Արդարեւ, եթէ երկու նաւաստի հետզհետէ լքեալ մնացին Ժուան Ֆերնանտէզ կղզւոյն մէջ, Թրիսթան տ'Աքունհայի մէջ ալ երկու գիտնականք լքեալ պիտի մնային։ 1793ին, իմ հայրենակիցներէս մին, Օպէր Տիւբըթի-Թուար բուսաբան, խոտաքաղութեան ատենին յափշտակուելով, կորսուեցաւ, և հազիւ կրցաւ իւր նաւն հասնիլ այն վայրկեանին՝ ուր նաւապետն երկաթը կը վերցնէր։ 1824ին ալ, սիրելի՛դ իմ Կլենարվան, ձեր հայրենակիցներէն ճարտար ծրագրիչ մը, Օկիւսթ Էրլ, ութ ամիս լքեալ մնաց կղզւոյն մէջ։ Իւր նաւապետը մոռնալով որ Էրլ ցամաքն ելած էր, մեկներ էր ի գլուխ Բարեյուսոյ։

—Ահաւասիկ մտադրաւ կոչուելու արժանի նաւապետ մը, պատասխանեց հազարապետն։ Անշուշտ ձեր ազգականներէն մին էր, Պ. Բաքանէլ։

—Եթէ չէր, արժանի էր լինելու, հազարապետ՛ս։

Աշխարհագրին պատասխանը վերջացուց այս խօսակցութիւն։

Այն գիշեր, Տէնքանի նաւաստիք լաւ որս մ'ըրին, յիսունի չափ խոշոր ձուկեր ի կենաց ի մահ անցուցին։ Կլենարվան, որուն հրամայելէ յետոյ, չէր կրնար անոր չափն արգելուլ։ Ուստի հետեւեալ ցերեկը գործածուեցաւ այդ շահաւէտ երկոտանիներու իւղը քաղելու և մորթն յարդարելու։ Ուղեւորք բնականաբար այս դադարի երկրորդ օրը նոր շրջագայութիւն մ'ըրին կղզւոյն մէջ։ Կլենարվան և հազարապետն իրենց հրացաններն հետերնին առին, որպէս զի Աքունհայի որսերն ալ զննեն։ Ուստի մինչեւ լերան ստորոտն յառաջ վարեցին իրենց քայլերը, այնպիսի երկրի մը վրայ, որ հրաբխային քարերու և ծակոտկեն ու սեւ լաւաներու հին բեկորներով ծածկեալ էր։ Լերան ստորոտը խարխուլ ապառաժներու քարափ մը մէջէ դուրս կ'ելնէր։ Ուստի դժուարին էր սխալիլ լերան [illegible] բնութեան վրայ, և անգլիացի Քարմ.քայէլ հարիւրապետին իրաւունք [illegible] չիջեալ հրաբուխ մը համարելու [illegible]։

Որսորդք քանի մը կինձ նկատեցին։ Ասոնցմէ մին տապաստ ըրաւ հազարապետին գնդակն։ Կլենարվան շատացաւ քանի մը զոյգ սեւ կաքաւ զարնելով, յորոց շոգենաւին խոհարար պատուական կերակուր մը պիտի շինէր։ Բազմաթիւ այծեր տեսնուեցան բարձր սարահարթներու վրայ։ Իսկ վայրի կատուներ, խրոխտ, յանդուգն և ուժեղ, նոյն իսկ շանց աչարկու, կը վխտային և օր մը նշանաւոր գազաններ լինել կ'խոստանային։

Ժամ ութին, ամեն մարդ շոգենաւը վերադարձած էր, և գիշերը Տէնքան կը մեկնէր Թրիսթան տ'Աքունհայի կղզէն, զոր ա՛լ եւս պիտի տեսնէր։

ԳԼՈՒԽ Բ.

## ԱՄՍԴԵՐՏԱՄ ԿՂԶԻՆ

Ճոն Մանկլսի դիտաւորութիւնն էր երթալ ածուխ առնել Բարեյուսոյ գլխէն։ Ուստի պէտք եղաւ քիչ մը խոտորիլ 37րդ զուգահեռականէն և երկու աստիճան դէպ ի հիւսիս ելնել։ Տէնքան ափրիկեան հովերուն գօտիէն տակը գտնուելով, արեւմտեան մեծ քամիներուն հանդիպեցաւ, որք յոյժ նպաստաւոր էին իւր ընթացից։ Ուստի վեց օրէն պակաս ժամանակի մէջ անցաւ հազար երեք հարիւր մղոններն (իբր 600 փարսախ), որք կը բաժնեն զԹրիսթան տ'Աքունհա ափրիկեան հրուանդանէն (Բարեյուսոյ գլխէն)։ Նոյեմբեր 24ին, երեկոյեան ժամ երեքին Սեղանի լեռը տեսնուեցաւ, և քիչ մ'ետքն ալ Նշանաց լեռն, որ ծովածոց'ն մուտքը կը նշանակէ։ Ժամ ութին միջոցներ Տէնքան ներս մտնելով երկաթ նետեց Քափ-Թաունի նաւահանգստին մէջ։

Բաքանէլ, իբրեւ անդամ Աշխարհագրական ընկերութեան, չէր կրնար չգիտնալ թէ Ափրիկէի այդ ծայր առաջին անգամ 1486ին տեսնուեցաւ բորթուկալցի Պարթէլմի Տիազ ծովակալէն, և միայն 1497ին պատեցաւ հռչակաւոր Վասքօ տէ Կամա նաւապետէն։ Եւ ինչպէս կրնար Բաքանէլ չգիտնալ զայս, քանի որ Քամոյէնս իւր Լուսիադեանց մէջ երգած էր այդ մեծ նաւապետի փառքը։ Բայց այս առթիւ հետաքրքրաշարժ դիտողութիւն մ'ըրաւ. այսինքն, եթէ Տիազ 1486ին, Քրիստոփոր Կոլոմպոսի առաջին ճամբորդութենէն վեց տարի առաջ գտած լինէր Բարեյուսոյ հրուանդանը, Ամերիկայի գիւտը կրնար յապաղիլ անսահմանօրէն։ Արդարեւ, Բարեյուսոյ հրուանդանը ամենէն համառօտ և ամենէն ուղիղ էր Արեւելեան Հնդկաստան երթալու համար։ Արդ, մեծ [illegible] ինչ կը փնտռէր, եթէ ոչ համեմունքի երկրին ճանբան։ Արդ, Բարեյուսոյ հրուանդանին գիւտէն ետքը իւր ուղեւորութիւնն աննպատակ կը մնար, և հաւանականաբար չէր ձեռնարկեր անոր։

Բարեյուսոյ Քափ-Թաուն քաղաքն 1652ին հիմնուած էր Քափ-Պէյ ծովախորշին եզրը, Վան Րիպէք հոլանտացւոյն ձեռօք և մայրաքաղաք եղած էր կարեւոր գաղթականութեան մը, որ 1815ի դաշնադրութիւններէն յետոյ բոլորովին անգլիական եղաւ։ Տէնքանի ուղեւորք, օգուտ քաղելով իրենց դադարէն, քաղաքը պտտելու ելան։ Տասներկու ժամ միայն ունէին այդ շրջագայութեան համար, վասնզի նաւուն պաշարները նորոգելու համար մէկ օր կը բաւէր Ճոն նաւապետին, և կ'ուզէր նորէն ճամբայ ելնել նոյեմբեր 26ին, առաւօտուն։

Եւ արդարեւ աւելի ժամանակ պէտք չեղաւ պտտելու կանոնաւոր խորշերն այդ ճատրակին որ Քափ-Թաուն կը կոչուի, և որոյ վրայ երեսուն հազար բնակիչք, ոմանք սպիտակամորթ, ոմանք սեւամորթ, թագաւորներու, թագուհիներու, ձիաւորներու, հետեւակներու և գուցէ խենթերու դեր կը խաղան։ Այսպէս նկարագրեց Բաքանէլ։ Երբոր տեսան զղեակն՝ որ քաղաքին հարաւային արեւելեան կողմը կանգնած է, կառավարութեան տունն ու պարտէզը, պորսան, թանգարանը, քարէ խաչը զոր Պարթէլմի Տիազ տնկած է իւր գիւտին ժամանակ, և երբոր գաւաթ մը բոնթէ խմեցին, Քոնսթանսի գինիին առաջին բերքը, ուրիշ գործ չէր մնար։ Այսպէս ըրին Տէնքանի ուղեւորք հետեւեալ առաւօտուն։ Շոգենաւը պարզեց իւր մեծ ու փոքր առագաստները, և քանի մը ժամ յետոյ կը պատէր Մրրկաց հռչակաւոր հրուանդանն, որուն Բորթուկալի [illegible] Բ. Յովհաննէս Թագաւորն յոյժ ձախողաբար Բարի-Յոյս անունը տուած է։

(Շարունակելի)

մին ամբողջ պատմութիւնը պիտի պարունակէ ։

— Կը ծանուցուի թէ Շուէտ–Նորվեկիոյ և Տանիմարքայի միջեւ բանակցութիւնք սկսած են՝ անգլօ–ռուս պատերազմի պարագային չէզոքութեան պահպանման համար, և թէ հիւսիսային փոքր տէրութիւններն առ այս յորդորող տէրութիւնն է Ֆրանսա ։

— Էնտէբէնտանս․ Պէժ կը պնդէ թէ Ռուսք յաղթուած են ի Կեդր․ Ասիա նոր կռուոյ մը մէջ, և թէ դայս լուր պարունակող հեռագիր մը Քոմարօֆ զօրավարէն հասած է Բետրպուրկ ապրիլ 30ին․ Աւելորդ է ըսել թէ Պրուսելի երեւելի թերթին այս լուր ուրիշ աղբիւրէ չէ ստուգուած դեռ ։ — Եթէ Ռուսք պարտութիւն մը կրած լինէին ի Կեդր․ Ասիա, խաղաղութեան յայտարարն այսչափ զօրաւոր չէին լիներ․ ոչ հարկաւ վրէժ լուծել պիտի ուզէին, և գործը պիտի երկարէր ։

## ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ Բ․ Դուռէն՝ ըստ սովորութեան՝ Պատրիարքարանի գործակատար Թըրքեան Աբրահամ էֆէնտիի յանձնուեցաւ Կայսերական այն Իրատէն, որ կը հրաւիրէ գնորհնոր Ս․ Պատրիարքն յառաջիկայ երեքշաբթի օր Կայսերական պալատն երթալ, Վեհ․ Սուլթանին ներկայանալու համար ։

Մշոյ առաջնորդական Տեղապահէն ստորագրութեամբ հեռագիր մը հասաւ երէկ ի Պատրիարքարան, որ կը ծանուցանէ թէ Ամեն․ Խրիմեան Հայրիկ երեքշաբթի օրը մեկներ է անտի ի Կարին ։

Քաղաքական ժողովն իւր վերջին նստին մէջ, ըստ տեղեկագրոյ Իւթիւճեան Արժ․ Տ․ Գէորգ վարդապետի, լսելով որ Պալատի թաղը խաղաղած է եւ Թաղական Խորհրդոյ մը սահմանադրական ընտրութեան պէտք կայ, որոշեց Տ․ Գէորգ վարդապետին յանձնարարել որ նոր ընտրութիւն կատարել տայ ։

Նմանապէս Քաղաքական ժողովը լսելով որ Պալատու հրաժարեալ Թաղական Խորհրդոյ Գանձապետն հակառակ Պատրիարքարանի ազդարարութեանց մինչեւ ցարդ արդի ստաժամանակեայ Թաղ․ Խորհրդոյ յանձնած չէ եկեղեցւոյ Սնտուկը, որոյ մէջ ի պահ կը գտնուի 131 Օսմ․ ոսկւոյ գումար մը, հրամայեց Պատրիարքարանի պաշտօնատարներէն Բլտեան Սեպուհ էֆէնտիին որպէսզի յիշեալ Թաղն երթայ եւ Սնտուկը կնքէ Պատրիարքարանի կնքով ։ Սեպուհ էֆէնտի այս յանձնարարութիւնը կատարեց երէկ ։

Օրթագիւղի Թաղական Խորհրդոյ ընտրութիւնն աւարտած լինելով, Քաղ․ ժողովն որոշեց վաւերացման կոնդակն յղել ։

Ուսումնական խորհրդոյ Տ․ Նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Խորհրդարանի Ղալաթիոյ ․

1. Պալատու Նախորդ և արդի հոգաբարձութեանց միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը բառնալու համար յատկապէս քննիչ կարգուած բլլալով խորհրդոյ անդամներէն Փափազեան Նշան էֆ, խորհուրդը գոհութեամբ տեղեկացաւ որ յիշեալ էֆէնտին անցեալ կիւրակէ օր այցելեր է նոյն Թաղն և համաձայնութիւն հաստատեր է երկուց կողմանց միջեւ ։

2. Պ․ Յ․ Ս․ Մաթիկեան՝ որ Ֆրանսայի մէջ լուսանկարչական արհեստը կատարելագործած և Մարսիլիոյ և այլ քաղաքաց մէջ գործած է բաւական ժամանակ, այս օրերս Պոլիս վերադարձած և Ազգ․ վարժարանաց ուսանողաց լուսանկարը հանելու արտօնութիւն խնդրած բլլալով, որոշուեցաւ յանձնարարել հոգաբարձութեանց ։

3. Խորհուրդն ինկատ առաւ Պ․ Մ․ Միրախորեանի «Նկարագրական ուղեւորութիւն ի Հայաբնակ գաւառս» անուն երեք մասերէ բաղկացեալ երկասիրութիւնն (որոյ երրորդ մասն մամլոյ տակ է) և գոհացուցիչ գտնելով որոշեց յանձնարարել Ազգ․ վարժարանաց ի գործածութիւն ։

4. Տ․ Խորէն քահանայ Բիզիրեան իւր հեղինակած «Կրօնագիտութիւն»ն հայցած լինելով Խորհրդոյն, որոշուեցաւ խնդրել Կրօն․ ժողովէն որ յանձնարարէ զայն Ազգ․ վարժարանաց ։

5. Խորհուրդը վաւերացուց Պալատու Խորէնեան Դպրոցաց ընկերութեան կանոնագիրն․ ուսուցչական փոխանորդ առաւ Պ․ Յարութիւն Անանեանի որ Վանայ ուղեւորած է, և զբաղեցաւ կարգ մ՚ընթացիկ խնդիրներով ։

Որոշուեցաւ յառաջիկայ նիստն ուրբաթ (մայիս 3) գումարել ։

## ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Րումէլի–Պէյլերպէյիութեան աստիճան տրուեցաւ Սամսոնի կառավարիչ Նէճիպ փաշայի ։

Միրիմիրանի աստիճան՝ Սամսոնի Իւզիւ Նահանգի կառավարիչ Ռիզա պէյի և Էնկիւրիւյի խնամոց շինութեան Ցանձնաժողովոյ Նախագահ Ալամի պէյի ։

Մալիէի աստիճան՝ Սեբաստիոյ վարչական խորհրդոյ անդամ Տէրպապեան Օհան էֆէնտիի և Նիկոմիդիոյ երկաթուղեաց կայարանապետ Ալաշեան էֆէնտիի ։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիէ պատուանշան տրուեցաւ հաշուակալութեան դիւանի երկրորդ ճիւղի դեր–նախագահ Թէվֆիգ էֆէնտիի և Ս․ քարտուղար Զիւհտի պէյի ․

Չորրորդ կարգի Մէճիտիէ՝ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան թարգմանչաց սենեկի քարտուղարներէն Ցարութիւն էֆէնտիի ։

## ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
### ՏՊԱԳՐԱՑ ՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ

Մեծաւ գոհութեամբ կը հրատարակենք Տպագրական Տեսչութեան հետեւեալ Ազդարարութիւնը ․

«Մէվատտը բօլիթիգըէյէ մինհասըր օլան էվրագը հավատիսին ումուրը տինիյէ վէ մէզհէպիյէ վէ րուհանիյէտէն պահս իթմէլերի Մաթպուաթ Գանուննամէի Հիւմայունը աչքեամընա մինաֆի պուլունմասընա մէպնի, պունտան պէօյլէ Իսլամ ու մէզահիպէ վէ Մէճալիսի Ռուհանիյէյէ միւթէալլիգ մէբահիսին ահալիի զայրը միւսլիմէնին ումուրը իթիգատիյէ իլէ ճէմաաթըն զայրը միւսլիմէնին ումուրը տինիյէսինէ վէ մէճալիսի րուհանիյէլէրինէ մինհասըր ումուրը տինիյէվիյէլէրինէ տայիր հիչ պիր շէյ նէշր օլունմամասը պիլճիւմլէ էվրագը հավատիս սահիպլէրինէ թէպլիղ ու իլան օլունուր ։»

25 Նիսան 1301
22 Րէճէպ 1302

### ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Տպագրական Օրէնքը քաղաքական լրագրաց կ՚արգիլէ միճաբանել կրօնական և եկեղեցական խնդրոց վրայ ։ Հետեւապէս, քաղաքական լրագրաց արտօնատէրներուն խստիւ կը պատուիրուի՝ չզբաղիլ կրօնային խնդրովք, և ո՛ և է հրատարակութիւն չընել Թուրքիոյ մէջ բնակող ոչ–մահմետական ժողովրդոց կրօնային հաւատալեաց և եկեղեցական գործոց վրայ, և ոչ–մահմետական համայնքութեանց այն աշխարհային գործերուն վրայ որք ծագում կ՚առնեն նոցա կրօնային և եկեղեցական կարգերէն ու կանոններէն (*) ։»

Թուրք լրագիրք կը հերքեն վերջերս հրատարակուած այն լուրը թէ, Եւրոպական Տէրութեանց կողմէ ծանուցագիր մը մատուցուեր է Բ․ Դրան ի մասին Պէրլինի դաշնագրոյն ինչ ինչ յօդուածոց ։

Պելճիքայի նորընտիր դեսպանն երէկ փոխադարձ այցելութեան գնաց Նախարարաց ։

Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանն անցեալ երեքշաբթի օր Պէրլինի մէջ հացկերոյթ մը տուած է Օսմանեան դեսպան Սայիտ փաշայի ։

Նորին բարձրութիւնն այս առթիւ իւր կուրծքը կախած էր վերջերս իրեն տրուած Օսմանեան ադամանդազարդ պատուանշանն, իսկ օսմանեան դեսպանն ալ կախած էր Կարմիր Արծուոյ մեծ ժապաւէնն ։

Նէօլոկոս կիմանայ թէ, թէեւ խաղաղութեան յոյսերն ապահովուած կ՚երեւին, բայց Կայսերական կառավարութիւնը կը շարունակէ նախահոգ միջոցներ ձեռք առնուլ և այս պատճառաւ քանի մը մեծ թնդանօթներ ապսպրած է ։

Շուէտ Նորվեկիոյ թագուհին իւր երկու որդւոց՝ Շարլ և Եօժէն իշխանաց հետ, այսօր կը մեկնի մայրաքաղաքէս ։ Հակառակ նախագոյն կարգադրութեան, արքայական ընտանիքը Նաբոլի չպիտի այցելէ, այլ ուղղակի Սթոքհոլմ պիտի երթայ Վառնայի ճանբով ։

Արտաքին գործոց նախարարութեան արարողապետ Իպրահիմ պէյ կընկերանայ Վեհ․ Սուլթանին հիւրերուն մինչեւ ի Վառնա ։

Նէօլոկոս կիմանայ թէ հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ կարգեալ Ցանձնաժողովն՝ որ պաշտօն ունի Կայս․ կառավարութեան և Պարօն Հիրշի միջեւ կնքուած խնդիրը քննել, իւր աշխատութիւններն աւարտելու մօտ է և տեղեկագիրը պիտի մատուցանէ ։

Իսկ Էսթաֆէթ կանխահաս կը գտնէ յոյն լրագրոյն սոյն տեղեկութիւնն, յայտնելով թէ տակաւին ժամանակ կը կարօտի սոյն ընդարձակ խնդրոյն նախնական քննութիւնը որպէսզի կարենայ պատրաստուիլ տեղեկագիրն որ պիտի մատուցուի օսմանեան իրաւաբարաց ։

Գաղթականաց Ցանձնաժողովն՝ որոյ կը նախագահէ Րիզա պէյ, մեծ գործունէութեամբ յառաջ կը տանի իւր աշխատութիւններ օգնելու համար այն գաղթականաց որք թողլով իրենց բնակութիւններն, կը գաղթեն Տօպրուճայէն, Պուլղարիայէն և մանաւանդ Արեւելեան Րումէլիէն ։ Կայսերական Գանձէն կողմէ շաբաթական 14,000 ղրուշի գումար մը կանոնաւորապէս կը վճարուի Ցանձնաժողովոյն ։ Այս գումար յատկացուած է գլխաւորաբար անոնց համար հիւանդանոցի մը, որբանոցի մը և այրի կանանց ապաստանարանի մը ծախուց ։

Մայրաքաղաքիս մէջ հրատարակուող արաբական Էլ–Իթթիհատ լրագիրը կիմանայ թէ անգլիական կառավարութիւնը մտադիր է Սուաքիմ մէջ գտնուող անգլիական պահապան զօրքերն յետս կոչել և քաղաքը լքանել ։

Եմենի զինուորական հրամանատար Համտի փաշա մայրաքաղաքս եկաւ այս առաւօտ աւստրիական շոգենաւով ։

Մուպէշիր կը պատմէ թէ Վեհ․ Սուլթանին հանգուցեալ քեռայրը Նէճիպ փաշա իւր հիւանդութեան առաջին օրերուն մէջ, եղբօրն՝ Հալիմ պէյի հետ տեսակցած միջոցին, ըսեր է թէ կը վախնայ որ պիտի մեռնի առանց քանի մը պարտաւորութիւններ կատարելու, և եղբօրն ստիպմանց վրայ յայտներ է թէ՝ պարտքեր ունի և չուզած էր թէ ինչպէս քնէ որ հատուցանէ զայն ։ Հալիմ պէյ ապահովել հանդերձ իւր եղբայրն թէ պիտի բժշկուի, խոստացեր է որ ամեն պարագայի մէջ իւր եղբարք անվճար չը պիտի թողուն նորա պարտքերը ։ Սակայն Նէճիպ փաշա չընդունելով զայս, մտադրեր է իրողութիւնը Վեհ․ Սուլթանին յայտնել․ Բիչ վերջը, օգուտ քաղելով պալատան առաջին Մաապէյնճիին ներկայութենէն որ կուգար լուրեր առնուլ նորա վիճակին վրայօք, հիւանդն իւր մտահոգութիւնն յայտներ է նմա ։

Վեհ․ Սուլթանն իրողութիւնն իմանալով, իւր սովորական առատաձեռնութեամբ, 3,500 ոսկի ղրկեր է Նէճիպ փաշային որպէսզի պարտքերն հատուցանէ ։

Հանրային պարտուց վարչութեան տնօրէն Մէսուտ պէյ իւր կեդրոնը պիտի հաստատէ Նըմտական պաշտօնատան մէջ, ուստից պիտի վարէ հանրային պարտուց ճիւղի գործերը ։

Կը յիշուի թէ Պէլկրատի օսմանեան դեսպան Հալիտ պէյ գրած էր Բ․ Դրան թէ սերպ կառավարութիւնը կը խառնայ կորբատրել Սերպիոյ խալամաց գործերն, եւ թէ ասոնք ուղղակի իւր դատարանաց դիմեն ի այս թուոց լրագրաց միջոցաւ պաշտօնական տուգում մը ծանուցուած էր հասարակութեան ։ Արդ, Նիշէն կը գրեն թէ քանի մը խալամք անդ երթալով իրենց դատերը ներկայեր են սերպ իշխանութեանց որք ըստ սովորոյն մտիկ չեն ըրեր ։ Ցայնժամ Օսմ․ հիւպատոսին դիմեր են, բայց նա պատասխաներ է թէ ինք ոչինչ կրնայ ընել ըստ որում սերպ կառավարութիւնը չէր ճանչնար զինք իբր հիւպատոս, և թէ Պէլկրատի Օսմանեան դեսպանն չէր պատասխանած իւր տեղեկագրոյ ։ Ասոր վրայ, առ կախ գործեր ունեցող խալամք իրենց յոյսը կտրելով Ալպանիա կը վերադառնան ։

Ցունական [illegible] լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Սամոս կղզւոյն կուսակալ Ատօսիտէս փաշա անցեալ կիւրակի օր գումարեալ ընդհանուր ժողովոյն մէջ սովորական բանախօսութիւնն արտասանելէ և մեկնելէ յետոյ, ժողովը միաձայն հաւանութեամբ փաշային պաշտօնանկութիւնն որոշելով, անմիջապէս պատգամաւորաց միջոցաւ այդ որոշումը հաղորդեր է նմա, ինչպէս նաև հեռագրեր է առ Բ․ Դուռն ։

Արեւելեան Րումէլիի երեսփոխանական ժողովոյ որոշմամբ, կրթական վերատեսչութիւնը գաւառին նախակրթարանաց համար քննիչներ կարգելու ձեռնարկած է ։ Այսպէս, ամբողջ գաւառը դպրոցական վեց շրջանակներու պիտի բաժնուի, և քննչաց թիւը պիտի լինի 26, որոց 13ը պուլղար, 7ը Թուրք, 2ն յոյն, 1ն հայ, 1ը կաթոլիկ, 1ը բողոքական և 1ն հրեայ ։

Այս կրթական քննիչք երեք դասակարգի բաժնուած են․ առաջինք պիտի ստանան ամսական 40 ոսկի, երկրորդք 8 և երրորդք 6 ոսկի ։

Օսմանեան կառավարութիւնը մայիս 4ին Միջերկրականի Թօփ է Շէրիէ գործարանին յանձնարարեր է տասներկու ծովառմակիր մեծ նաւ, որք պիտի յանձնուին օգոստոսի վերջը ։ Այս օրերս յիշեալ գործարանը Թուրքիոյ յանձնած է այդ տեսակ նաւ մը որոյ միջոցաւ կատարուած փորձերը գոհացուցիչ արդիւնք ունեցեր են ։

Համաճեան Սարգիս էֆէնտի՝ որոյ Օսմ․ հանրային պարտուց վարչութեան կողմէ Րէժիի վարչութեան քով Քօմիսէր անուանիլը ծանուցինք անցեալները, 2500 ֆրանք ամսաթոշակ պիտի ստանայ ։

Հանրային պարտուց վարչութեան նախորդ տնօրէնը փոխանորդին պատճառաւ, նոյն պաշտօնատան դիւանապետն և երկու քարտուղարք ևս պաշտօնանկ եղած են և ի մօտոյ պիտի դատուին Պետական խորհրդոյ առջեւ ։

Թուրք լրագիրը մսի գնոյն բարձրացման վրայ խօսելով, կ՚ըսէ թէ մայրաքաղաքիս մսավաճառք տասներկու տարբեր ընկերութիւններ կը կազմեն որք միեւնոյն շահերն ու նպատակն ունին ։ Ասոնք ոսկին 116 ղրշ․ ի հաշուով կուտան ճէլէպներուն, և բաց աստի %ին 4 կամ 5 զեղչ մը կ՚ընեն ։ Այս ընկերութիւնք մսավաճառաց միջը բաժնած ժամանակնին, ոչխար գլուխ 4 ղուրուշ կ՚առնուն, որով ընդամենն ոչխար գլուխ 32 ղրուշի անպէտ գումար մը կ՚առնուի ի վնաս հասարակութեան ։

Միւս կողմէ, բանակին միս տուող անձինք, հակառակ այն հրամանին որ կ՚արգիլէր իրենց Ադրիանուպոլսէն և Նիկոմիդիայէն ոչխար չգնել, մինչեւ իսկ Գալաթիոյ նաւամատոյցն հանուած ոչխարները կը գնեն ։

Այս երկու իրողութիւնք, կ՚եզրակացնէ մեր Թուրք պաշտօնակիցը, պատճառ եղած են մսի գնոյն բարձրացման ։

Միւս կողմէ կ՚իմանանք թէ քաղաքապետութիւնը քննութիւն մը բացած է այս մասին ։

Անգլիական դեսպանատան առաջին թարգման Սըր Ալֆրէտ Սանտիսըն իւր Տիկնոջ հետ Թարապիոյ ամառանոցը կը փոխադրէ այս օրերս իւր բնակութիւնը ։

Օսման Բազարէն (Պուլղարիա) բազմաթիւ գաղթականներ այս օրերս խումբ խումբ Կ․ Պոլիս կուգան, ուստից Նիկոմիդիոյ և Պրուսայի կողմերն իրենց յատկացուած տեղեր պիտի գաղթեն ։

Մարսիլիոյ թղթատար շոգենաւն այս առաւօտ ժամը 7ին (Բ․ Ե․) անցաւ Դարդանէլէն ։

Թրիէսթի թղթատար շոգենաւն Պոլսոյ նաւահանգիստը մտաւ այս առաւօտ ։

## ԹԱՏՐՈՆ ՎԷՐՏԻ
### ՄԵԾ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ
### ՇԱՐԺՈՒՆ ԼՈՒՍՈՅ ՆԿԱՐՆԵՐՈՒ

Պոլսոյ հասարակութիւնն ի մօտոյ ներկայ պիտի լինի շահագրգիռ և հրաշալիք ներկայացմանց, որք ամեն ուրեք մեծ յաջողութիւն գտած են ։ Անգլիացի նշանաւոր բնագէտ Բրոֆ․ Ուիլէրմ Տօբրին, որ կը վերադառնայ իւր ուղեւորութենէն ի Հնդկաստան, Գերմանիա, Սիամ, Չինաստան, Ճավա, Աւստրալիա, և ի Գահիրէ ու յԵգիպտոս ուր մեծ յաջողութիւն ունեցած է, քանի մը ներկայացումներ պիտի տայ, որոյ առարկաներն են Շարժուն լուսոյ նկարներ, որք, ելեկտրական ամենազօրեղ գործեաց միջոցաւ, 30 ոտք տրամագծով [illegible], և նկարուած են ժամանակիս մեծագոյն արուեստագէտներէն ։

Սակայն ինչ որ ամենէն աւելի կը մեծցնէ այդ ներկայացմանց արժէքը, այն է նկարաց պէսպիսութիւնն և ընտրեալ նիւթոյ վեհութիւնն ու գեղեցկութիւնը ։ Ցայտագրին առաջին մասը կը կազմէ 1878–79ին Բրոֆ․ Նորտէնշէօլտի հիւսիսային բեւեռաց մէջ ըրած ուղեւորութիւնը ։ Նկարները կը ներկայացնեն 21 տարբեր տեսարաններ, յորս մանաւանդ նշանաւոր են «Ձիւներէն մրրիկ մը», «Բեւեռական արշալոյս», «Որսորդութիւն ծովային ձիոց», «Վէկայի անցքն Ճապոնի եզերքներէն» և ուրիշ նմանօրինակ վէհաշուք ու մեծապանծ տեսարաններ ։ Ասկէ զատ աշխարհիս մէջ ամեն նշանաւոր ու գեղեցիկ վայրեր, տեսարաններ, շէնքեր եւլն պիտի ներկայացուին ։

Ցայտագրին երկրորդ մասը կը ներկայացնէ «Ռոպէր Սատանայ»ի դերեզմանատան տեսարանն, ուր ոգիք իրենց դերեզմաններէն դուրս կ՚ելնեն, երաժշտութեան ընկերակցութեամբ ։ Այս մասն ալ կը պարունակէ բնութեան մեծ տեսարաններ, աշխարհիս ամեն կողման նշանաւոր շէնքեր, և դիցաբանական յաւերժահարսունք իրենց քարայրին մէջ ։

Երրորդ մասն աւելի հրաշալի է և կը ներկայացնէ մոլորակային դրութիւնը, ինչպէս մոլորակաց շրջումն արեգական շուրջ, լուսնի խաւարում, գիսաւոր աստղք եւլն ։

Այս երեք մասերէն զատ պիտի ներկայացուին բազմաթիւ կատակերգական և զուարճալի տեսարաններ ։

Ներկայացման միջոցին բացատրութիւնք Ֆրանսերէն լեզուաւ պիտի տրուին ։

Առաջին ներկայացումը պիտի տրուի մայիս 9ին շաբաթ գիշեր, և երկրորդ ներկայացումը մայիս 10ին կիրակի գիշեր, վերբերեալ յայտագրով ։ Երրորդ ներկայացումը պիտի տրուի մայիս 13ին, չորեքշաբթի գիշեր, նոր յայտագրով մը ։

## ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

### ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ
Այս առաւօտ
### ԻՐԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լոնտրա, 7 մայիս

Զրոյց կը պտտի թէ Գերմանիոյ Կայսրը պիտի ընդունի միջնորդութիւնը Անգլիոյ և Ռուսիոյ միջեւ ։

### ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՆՔԱ

Լոնտոն, 7 Մայիս

Անգլիոյ Պանքային շաբաթական հաշուեկշիռն՝ անցեալ շաբթուան հաշուեկշռին հետ բաղդատմամբ՝ հետեւեալ տարբերութիւնները ցոյց կուտայ ․

| | |
|---|---|
| Պատրաստ մետաղադրամ—յաւելում—անգլ․ ոսկի | 110,000 |
| Պանքնօթք ի պահեստի—նուազում—անգլ․ ոսկի | 135,000 |
| Փոխանակագիրք և այլ թղթեր նուազում—անգլ․ ոսկի | 66,000 |

Պահեստի դրամոց համեմատութիւնն յանձնառութեանց հետ 30 7/16 %
Անգլիոյ պանքան 3 1/2էն 3 % իջուց իւր տոկոսը ։

## ԴՐԱՄԱԿԱՆ

### ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՕՐՍԱ
### ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ
Օսմանեան Քօնսօլիտէ

| | | Դահեկան |
|---|---|---|
| Երէկ երեկոյ գոց․ | (Միաց․ Դ․ Ս․ փ․) | 17 7 |
| Պօրսային գոցուելէն վերջը | » | 17 11 |
| Բերայի մէջ | » | — — |
| Առաւօտուն բացուելու | » | 17 6 |
| Բարձրագոյն գին | » | 17 6 |
| Նուազագոյն » | | 17 4 1/2 |
| Կէս օրին | | 17 5 |

| | | |
|---|---|---|
| Փոխառութիւն 1858<br>» 1862 | A. Սէրի Դ․ Կ․ Ա․ Ո․ | 31 10 |
| » 1860<br>» 1863<br>» 1872 | B. » Կ․ » | 18 10 |
| » 1865<br>» 1869<br>» 1873 | C. » Կ․ » | 17 4 |

Իւնիֆիէ Եգիպտական

| | |
|---|---|
| Երէկ երեկոյին գոցուելու | 70 15 |
| Այս առաւօտ բացուելու Գ․ Կ․ | 70 10 |
| Կէս օրին | 70 10 |

### ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

| | | | |
|---|---|---|---|
| Սօսիէթէ ժէնէրալ | Գ․ Կ․ | Անգլ․ Լր․ | 3 10 |
| Քրէտի ժէնէրալ | » » | Օսմ․ » | 6 30 |
| Պանք տը Գոնս | » » | » | 5 7 |
| Սոս․ Շանժ է վալէօր | » » | » | 3 28 |
| Թրամուէյ | » » | » | 270 |
| Բուլժէրի երկաթուղի | | Ֆր․ | 42 50 |
| Օպլիկասիոն տը Բրիօրիթէ | | » | — |
| Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի | | » | 61 |

### ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՕՐՍԱ

Լոնտոն, 7 Մայիս, ժամ 3 վայր․ 15 երեկոյ

| | |
|---|---|
| Անգլ․ քօնսօլիտէ | 98 7/16 |
| Օսմ․ » Սէրի Դ․ բացուեցաւ | 15 15/16 |
| » » » գոցուեցաւ | — — |
| » » » Ա․ | 30 1/2 |
| » » » Բ․ | 17 1/2 |
| » » » Գ․ | 15 3/8 |
| Օթօման 1871 | 65 1/2 |
| Փոխառութիւն 1877 | 78 |
| Պանք Օթօման | 11 |
| Ռուսական փոխառ․ 1873 | 91 7/8 |
| Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ) | 63 1/2 |
| » առանձն․ (բրիվիլէժիէ) | 84 1/2 |
| Տայրա Սանիէ | 60 1/2 |
| Դոմէնիալ (փոխառ․ Րօչիլտ) | 83 1/2 |
| Հունգարական պարտաթուղթ 4 % | — |
| Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ | — |

Վիէննա, 6 Մայիս, ժամ 4 երեկոյ

| | |
|---|---|
| Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ | 124 80 |
| Օսմանեան երկաթուղի | 20 50 |

Բարիզ, 7 Մայիս, ժամ 3 վայր․ 45 երեկոյ

| | |
|---|---|
| Ֆրանսական Րանթ 4 1/2 % բաց | 108 30 |
| » » 3 % | 79 45 |
| Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ․ բացուեցաւ | 16 |
| » » » գոցուեցաւ | 16 |
| » » Սէրի Բ․ | 17 15 |
| » » Գ․ | 15 90 |
| Օսմանեան երկաթուղի | 42 50 |
| » Րէժիի բաժնեթղթուղթք | — — |
| Պանք Օթօման | 533 75 |
| Քրէտի Լիոնէ | 533 75 |
| » Ֆօնսիէ | 1332 50 |
| Բաժնետոմս Լիոնի | 1237 50 |
| Սուէզի ջրանցք | 2010 |
| Ռուսական 5 % 1877ի » | 96 3/4 |
| Իտալական Րանթ | 93 90 |
| Եգիպտական միացեալ | 322 50 |
| Սպանիական (արտաքին) | 58 |
| Բրիօրիթէ թիւրք | 375 |
| 5 % Հունգարական | 331 25 |
| Չէք Լոնտրայի վրայ | 25 33 |

### ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Փարիզ, 6 Մայիս, ժ․ 10, վ․ 30

| | |
|---|---|
| Ֆրանս․ Րանթ, 4 1/2 % | 108 15 |
| Օսմանեան » | 15 87 1/2 |
| Եգիպտական միացեալ | 320 37 |

## ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ
### «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի

### ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ, 2 ապրիլ

Ցաղնաղալից պարագաներու մէջ ենք ապրում ։ Չգիտեմ որտեղից սկսիմ նամակս ։ Առաւել լաւ է դպրոցական խնդրից ։ Այժմ կարող եմ ասել որ Ռուսաստանում այլ եւս դպրոցներ, Հայոց հոգեւոր դպրոցներ գոյութիւն չունին ։ Սինոդի տուած պատասխանի հետեւանքը առ այժմ այն եղաւ որ ամեն տեղ բուռն կերպով փակել են տուել մեր դպրոցները․ աշակերտ ու աշակերտուհիք դառն արտասուք թափելով վաղով վայնասունով համբուրել են իրենց դպրոցների շէմքերը իրենց տները քաշուելով ։ Ճշմարիտ է որ այսօր Ռուսաստանում բացի սեմինարեաներից այլ եւս դպրոցներ չունինք, բայց դրանց փոխարէն մի գրգռուած, մի կատաղած, մի զայրացած ժողովուրդ ունինք ։ Ամեն տեղ խմում են հայ հոգեւորականաց կենացը․ ամեն տեղ Հայք միմեանց հետ բարեկամացած են թէեւ Վասակների թիւը եւս պակաս չէ ։ Գանք մի քանի մանրամասնութեանց․ Նահանգապետների մէջ ամենից ջերմ հայրենասէր մեր Երեւանի Շալիկոֆն է, որ այսօր խայտառակուած մնացել է ։ Ցայտնի է Վասիլ Գեղամեանցի պատգամաւորութիւնն առ Սուրէնեանցը, որի պատասխանն Գեղամեանցը յայտնում է նահանգապետին․ սա էլ հեռագրում է թէ աշխարհականք ցանկանում են դպրոցները տալ իսկ հոգեւորականք դիմադրում են ։ Պետերբուրգից հեռագիր է ստացվում թէ եթէ այդպէս է՝ հոգաբարձուներից դպրոցները յանձնելու ստորագրութիւն առէք ։ Բայց առաջնորդը արդէն իրաւունք էր ստացել Սինոդից Երեւանի դպրոցները փակելու ։ Գեր․ Սուրէնեանցը հրամայում է գործակալին գնալ քաղաքին Հայոց օրիորդաց դպրոցները կնքել ։ Այսպէս էլ անում է գործակալը․ աշակերտուհիներին ցրւում են․ Գայիանեան և Սահականուշեան դպրոցների տուներ առաջնորդի կնքով կնքվում են ։ Այդ օրը նահանգապետը կանչում է դպրոցների հոգաբարձուներին եւ ուղղակի այսպէս սկըսում․ «Դուք հնազանդո՞ւմ էք թագաւոր կայսեր հրամանին թէ ոչ» ։ Հոգաբարձուք պատասխանում են որ իրենք ամենահաւատարիմ հպատակ են կայսեր եւ ի՛նչպէս կը համարձակվին մտքներից անգամ հրամանին չհնազանդիլ անցկացնել ։ «Եթէ այդպէս է բարեհաճեցէք դպրոցաց այս նոր կանոնադրութիւնը, Կայսերական այս հրամանն ընդունիլ եւ ձեր հոգաբարձութեան յանձնուած դպրոցների մէջ գործ դնել․ — Ամենայն ուրախութեամբ պատրաստ ենք, եթէ միայն մեր հոգաբարձութեանը յանձնուած դպրոցներ ունենայինք․ — Ի՞նչ․ միթէ դուք հոգաբարձու չէ՞ք․ — Էինք, բայց այժմ ոչ ։ — Ի՞նչպէս ։ — Արդէն Սրբազան Առաջնորդը կնքել է տուել մեր դպրոցները եւ մենք դպրոց չունինք ։ — Ի՞նչ, ի՞նչ նշանակութիւն ունի նրա կնիքը ։ Հոգաբարձուն դուք էք․ խզեցէք կնիքը եւ շարունակեցէք ուսումը ։ — Եթէ ձեր Գերազանցութիւնը մեզ գրաւոր կերպով, ստորագրութեամբ կ՚ապահովի որ առաջնորդի կնիքը մեր ինքնագլուխ կերպիւ քանդելով մենք պատասխանատուութեան տակ չենք ընկնիլ, պատրաստ ենք» ։ Գուբերնատօրն քարէ արձան է կտրում․ տարտամում է, սակայն ի՞նչ կարող է անել ։ Մի քանի օրից յետոյ նահանգապետը ընդհանուր ժողով է անում իր տանը թէ ծառայողներից եւ թէ վաճառականներից, պատմում, թէյ է խմացնում եւ իր սովորական առաջարկութիւնն անում թէ «Դուք գիտէք թէ մեր ամենից հայր թագաւոր կայսրը որքան մտածում է իր հպատակաց բարօրութեան համար եւլն եւլն եւ սա այդ նպատակով էլ կազմել է մի նոր կանոնադրութիւն ձեր դպրոցների համար որ նոքա աւելի առաջ գնան, աւելի բարեկարգվին, սակայն ձեր հոգեւորականները բացարձակապէս մերժում են ․ դուք ուրախ պիտի լինիք որ ձեր դպրոցներն ազատվում են ձեր հոգեւորականների հսկողութեանց տակից․ այսուհետեւ գործն աւելի հմուտ անձեր (իրենց տեսուչները) կը հսկեն, խնամք կը տանին ձեր դպրոցները ։ Հոգաբարձութիւնը, տեսչութիւնը դարձեալ ձեր ձեռքին է մնալու, դուք պիտի կառավարէք եւլն եւլն ։ Եկէք ստորագրութիւն տուէք որ դուք ընդունում էք այս նոր կանոնադրութիւնը և նոյն դպրոցների շէնքերի մէջ նոյն անուններով ձեր մինչեւ այժմ ունեցած դպրոցները դարձեալ պահպանեցէք այն եկամուտներով եւլն ։ Ժողովականներից մինը լաւ պատասխանում է որ մեր եկեղեցական դպրոցները պատկանում են իրենց շէնքով, տեղով ու եկամուտներով միասին հոգեւոր իշխանութեանը և ժողովուրդն ամենեւին իրաւունք չունի նրանց վրայ ։ Նահանգապետն յարում է որ ինչքան ինձ յայտնի է ձեր հոգեւորականութիւնն էլ պատկանում է ձեզ, ո՞ւր թէ դպրոցները ։ Ձեր եկեղեցին ժողովրդական է․ բոլոր իրաւունքը ձեր ձեռքին է ու ոչ թէ ձեր հոգեւորականաց ։ Այս խօսքերին ժողովականներից մի ուրիշը պատասխանում է․ — Կասկած չկայ որ մեր հոգեւորականութիւնը մեզ է պատկանում, մենք՝ մեր հոգեւորականութեանը ։ Սակայն մեր պատմութեան ընթացքը ցոյց է տալիս որ մենք միշտ հպատակել ենք՝ մեր հոգեւոր իշխանութեանը և հպատակելու էլ ենք միշտ ։ Ճշմարիտ է, մեր եկեղեցին ժողովրդական է․ բայց մենք անիշխանական չենք ։ Ձերդ Գերազանցութիւնը ակնարկում է որ մինչեւ անգամ հայ ժողովուրդը եկեղեցականաց բոլոր ժողովներին ոչ միայն մասնակցել է միշտ, այլ և ներգործել է ։ Բայց մոռանում էք որ մենք դրանով պարտական ենք մեր հոգեւորականների մարդասիրութեանը, մեծահոգութեանը, ազնիւ սրտերին եւլն, որովհետեւ նոքա իսկապէս իրենց հօտի բարօրութեանը ծառայելու համար բարեհաճել են ժողովներում աշխարհականներին եւս հրաւիրել, խորհրդակցել եւլն ։ Ոչ թէ մենք աշխարհականներս ենք բռնի կերպով ժողով կազմել տուել, այլ նոքա են հրաւիրել և այդ ժողովներում թէ՛ ձայների շատութիւնը և թէ՛ նախագահութիւնը մեր հոգեւորականներինն է եղել ։ Մենք էլ կրկնում ենք դարձեալ որ շատ սրտով կը ցանկայինք ձեր այս առաջարկութիւնը կատարել՝ մեր որդոց բարօրութեան համար, բայց անկարելի է, որովհետեւ մեր դպրոցները բոլորովին պատկանում են հոգեւոր իշխանութեանը և մենք չենք կարող ամենեւին ձեռնամուխ լինել ո՛չ նրա շէնքին, ո՛չ եկամուտին և ո՛չ այլ ինչ բանին ։ — Զարմացած՝ նահանգապետը առաջարկում է թէ՝ լաւ, այդ եթէ անհնար է, մի ուրիշ բան առաջարկեմ․ եկէ՛ք ամեն մէկդ տարեկան մի որոշ գումար խնդրեք և ձեր հօտով դպրոցներ պահեցէք որ շատ դիւրին է ձեզ համար ։ — Սոցա դէմ խօսում է մի վաճառական թէ՝ ձեր Գերազանցութեանը, իբրեւ Երեւանի նահանգապետի, քաջ յայտնի պէտք է լինի մեր նիւթական դրութիւնը․ առեւտուր չկայ․ արհեստ, արդիւնաբերութիւն, գործարաններ չկան․ մեր գլխաւոր պարապմունքն այգիներն էին, այն էլ ակցիզ (օղի քաշելու հարկ) այնքան ծանրացել է, որ արաղը (օղի) քաշելը գրեթէ անհնարին է դարձել․ մի խօսքով մենք հազիւ հաց կարողանում ենք մեր օրական ապրուստը հոգալ․ մի քաղաքային վարչութիւն ունինք, մի բեռն է դարձել մեր

---

(*) Բացատրութեան կարօտ չէ թէ Տպագրական Տեսչութիւնը զայս Ազդարարութիւն հրատարակել հարկ համարած է մանաւանդ Թէրճ․ Հաքիքաթի մէջ երկար ժամանակէ ի վեր Քրիստոնէութեան դէմ հրատարակուող քննադատական յօդուածոց պատճառաւ, որոց վրայ մեք իսկ ժամանակին դիտողութիւն ըրած էինք ։ Այդ հրատարակութիւնք բացարձակապէս հակառակ էին Տպագրական Օրինաց, որք Թուրքիաբնակ ժողովրդոց կրօնային հաւատալեաց դէմ քննադատութիւնները կ՚արգիլեն լրագրաց ։ Ծ․ Խ․

վզին · այն չենք կարողանում պահել, ո՞րտեղից կարող ենք մենք մեր հաշւով դըպրոցներ պահելու ։ Վերջապէս Նահանգապետն տեսնում է որ ոչինչ չէ դառնում, դարձեալ յորդորներ կարդալուց յետոյ, յանձնում է քաղաքագլուխ Վասիլ Գեղամեանցին, որ քաղաքային վարչութեան դահլիճում ի խորհուրդ հրաւիրէ թէ՛ իրաւասու և թէ՛ մասնաւոր նշանաւոր Հայերին սոյն խնդրի մասին խորհելու ։ Գեղամեանցը կանչում է · այնտեղ էլ երկար խօսելուց յետոյ որոշում են Նահանգապետի առաջարկութեանը տալ հետեւեալ պատասխանը · Ցայտնել Նորին Գերազանցութեանը քաղաքի հայ հասարակութեան կողմից խորին շնորհակալութիւն որ նա այսքան հայրաբար ու կարեկցաբար հոգս է տանում մեր որդոց կրթութեան գործի մասին · երկրորդ՝ յանձնել քաղաքային խորհրդարանին մտածելու եթէ քաղաքը միջոց ունի թող բանայ իր հաշւով քաղաքային դպրոցներ բոլոր բընակչաց համար՝ թէ՛ Թուրք, թէ՛ հայ, թէ՛ ռուս ևն ։ Մի խօսքով Նահանգապետը ամենեւին չհասաւ իր նպատակին · այլ իր այդպիսի մեղմութեամբ Հայերին միմեանց մօտեցրեց, սերտ կապերով կապեց ։ Այժմ Երեւանի ժողովուրդը թէ՛ զրգռուած է և թէ զայրացած · էլ վախ երկիւղ մի կողմն են դրել ամեն տեղ · բաց յայտնի խօսում, գոռում գոչում են · ռուսները ծակերն են մտել ։ Թէեւ մեր դպրոցները փակեցին, բայց Սինոդը դրանց հախից լաւ եկաւ ։ Զարմանալի բանն այն է որ ոչ մի տեղ—բոլոր Կովկասում—չէ եղել և ոչ մի վարչութիւն կամ ժողովուրդ որ ընդունելով այդ նոր կանոնագրութիւնը, յանձնէր դպրոցները ։ Կարծես խօսքերը մի աբած լինին ։ Այժմ ամեն տեղ, որ երկու երեք հայ մարդ խմբվում են, սինօդականաց ու հայ հոգեւորականաց կենացն են խմում ։ Ժողովուրդը վերին աստիճանի ջերմեռանդացել է · · · եկեղեցիներում հասարակ օրերն անգամ տեղ չի մնում պտրապ · քահանայք ամեն շաբաթ երեկոյ և կիւրակէ առաւօտ քարոզներ են տալիս ։ Երեւակայեցէք տնտեսի կիւրակէ օրը Պօղոս Պետրոսի եկեղեցին ընտրում է իւր ծխի կողմից պատգամաւորներ և գիտէ՞ք քանի տուողք (քուէ) են լինում — 266 տըղամարդ ձայն տուողներ · այդ հաշւով էլ իմացէք թէ այդ օրը որպիսի ահագին բազմութիւն պիտի ժողոված լինի Պօղոս Պետրոս եկեղեցում աչքի առաջ ունենալով կանանց ու մանր ու մեծ տղաներին ։ Ասում են այն ահագին ընդարձակ բակում ամենեւին կանգնելու տեղ անգամ չէ եղել ։ Էլ այսուհետեւ երկիւղ չկայ, մենք մեզ ճանաչել ենք ։ Մենք այս տեղ մի փոքր էլ նախանձելի պարագաներում մէջ ենք ապրում ։

Մենք գոյութեան կռուի մէջ ենք ։ Մեր անձի փորձով պատմութեան աւանդածները վերակենդանացնում ենք · անձամբ ոչ միայն ականատես ենք լինում պատերազմի, այլ եւ ինքնիրենս մղում ենք այդ պատերազմը ։ Ի՛նչ կ՚ուզէք ասացէք բայց սոսկալի կերպով է կռվում ճնշուած—հալածակ ժողովուրդը որքան էլ թոյլ, անզօր լինի նա ։ Կեանքի տխուր եւ ուրախ ժամերը մենք վայելում ենք խիստ ։ Դու՝ րս ես դալիս տանից · դռները փակ, պաշտօնական կնքոյ տակ քարէ արձան կտրած կանգնած է առաջիդ դպրոցը լուռ, ամայի, տխուր, տգաւոր, խռովում ես, վրդովվում · · · մի քանի քայլ՝ եւ ահա դպրոցի աշակերտք թափառում են գլխները կոր, վզները ճկած, աչքերը խոնաւցած արցունքից · սիրտ կտրատվում է, արիւն է հոսում սրտից · մտնում ես տուն, դիմացդ են ելնում պարապ մնացած չուարած թարչամած աշակերտուհիք դպրոցական հագուստով ։ Բարկութիւն, զայրոյթ, ատելութիւն, կատաղութիւն տակն ու վրայ են անում մարդու · · · սակայն հրճվում ես, մխիթարւում ոգեւորւում ես, երբ լսում ես թէ ինչպէս խորամանկ ու խելացի կերպով հասկացել են իրենց հզօր թշնամու յարած որոգայթը եւ քանդել ազատուել են, թէ ինչպէս ամեն տեղից սըրտանց պատրաստականութիւններ են լսվում անձնազոհութեան · · · Ո՞ր մի տեսարանը նկարագրեմ ։ Բաւական է այսքանը որ ոչ մի ռուս՝ այդ-մարդամէջ չի դուրս գալիս ամօթից · · · ։ Ցայտնի է թէ ինչպէս կառավարութիւնը երեսս դարձրեց պարսիկներին · այժմ Հայերը դրանց հոգին հանում են, մի ջնջին ընդհարումն մի մանաւոր հայի ու պարսիկի մէջ, իսկոյն ամեն կողմերից հայերը թափվում են իրենց բարկութիւնը ու ատելութիւնը դրացից անխղճօրէն հանելու · բոլորովին խեղճացրել են դրանց ։ Վերջին անգամներս մի տեսակ բարեկամութիւն ուզում հաստատել Պարսիկը Հայերի հետ ։ Նրանց մեծերը հասկացել են իրենց վիճակի եւս խախուտ լինելը ։ Կառավարութեան մեղ այս աստիճան հալածելը նրանց եւս զգաստացրեց։—Տփղիսի քաղաքային խորհրդարանը իշխան Կորսակով տան վարձ պահանջում, պատճառ բերելով որ այդ շէնքը քաղաքը կառուցել է արքայազնների համար և ոչ ուրիշների ոչ միայն ստուգվում է, այլ և Սենադը շուտով հաստատելու է Տփղիսի քաղաքային վարչութեան այդ օրինաւոր պահանջը որ է 70,000 ր · մինչեւ այսօր բնակելելու համար · 900 ր · այսուհետեւ ի տարին ։ Իշխան Կորսակով որ հայի ամարանոցը որ խնդրել է Կոջորում ոչ միայն էլ չեն տուել ։ Օրերումս մինը եկել էր Տփխիսից պատմում էր, որ Կորսակով փողոցով ոտքով ման գալու էր դուրս եկել միանգամ · ոչ մի հայ գըլխարկ չը վերցրեց նրա առաջ ։ Մի հրաշալի դէպք պատմեց, որ մեզ հասել է լաւ յուսալի տեղերից ։

Իբր վերջին անգամ Ս · Պետերսբուրգ եղած ժամանակ էլ Տօնտուքօֆ-Կորսակով մի աւաղանեաց ժողովում շատ անհամատ և կծու լեզու է գործ դնում անցեալ փոխարքայ Միխայէլի վրայ թէ սա Կովկասը բոլորովին փչացել է, հայերին երես է տուել շատ, այժմ Կովկաս ոչ թէ Ռուսիային է պատկանում, այլ հայերին, թէ մինչեւ անգամ սոցա մօրքեր է տարածել եւն · եւն · ։ Այս պատմութիւնը հասնում է Միխայէլի ականջը ։ Սա այնպէս անում է որ նոյն մարդկանց ժողովում իւր ներկայութեամբ ստիպուած է լինում Կորսակով նոյն խօսքերը դարձեալ կրկնել, որուն պատասխանում է Միխայէլը մի լաւ ապտակ զարկելով Տօնտուքօֆ-Կորսակովի բերնին · · · բայց հասնում է շատ բարձրին, որն առաջարկում է իւր հօրեղբօրը հաշտուել Տօնտուքօֆ Կորսակովի հետ · · · վերջապէս արհամարանօք իբր թէ ներում է · · · Պինդ կերպով ձայն է տարածուած իբր թէ փոխարքայութիւնը դարձեալ վերականգնուելու է և իբր թէ փոխարքայ են նշանակելու Նախկին փոխարքայի մեծ որդուն ։ Բաներ շատ կայ գրելու, բայց · · · Այստեղ ռուս քահանայն իրենց եկեղեցին խիստպէս մի աւազակաց որջ է դարձրել, գնում մտնում է բանտը քարոզում ուղղափառութիւն, խոստանալով ու հաւատացնելով որ մկրտուողները կազատուին պատիժներից ։ Անցեալներում 7 հոգի, վերջերումս է 10—12 հոգի հայ բանտարկեալներից ընդունել են ուղղափառութիւն ։ Երբ մկրտելու ժամանակ քահանայն ասել է թէ իմացած լինիք որ ուղղափառութիւն ընդունելով դուք ամենեւին չէք ազատվում դատաստանից ևն, դատապարտեալներից մէկի կինն ասում է, եթէ մարդս չպիտի ազատուէր, էլ ո՞ւր ենք մեր հաւատը փոխում · գլուխս քարովն եմ տուել ևն ։ Քահանան հանդարտեցնում է դրան թէ հանգիստ ու միամիտ եղիր որ նա կազատուի · այս խօսքերը մեր եկեղեցու մէջ ընդունուած մի ձև է որ պէտք է ասենք · · · ։

Անցեալներումս էլ լսեցինք որ Պոլիցիան մի թուղթ է չինել տուել թէ մեր նկըքոյ ստորագրուողներս վկայում ենք որ մեր հոգեւոր դպրոցաց հոգաբարձուք հակառակ մեր ցանկութեան ինքնագլուխ կերպով փակել են դպրոցները ևն եւ տուել են մի պըրիստաւի. սա էլ զօռով ու հրամայելով ստորագրել է տուել ազէտ ու խեղճ մարդկանց, որոնք ամենեւին չեն իմացել թէ ինչ են ստորագրել · յետոյ երբ իմացել են չտապել են որն իր անունն է քերել, որն ուղղակի ջնջել է, որոնք էլ գանգատել են Պոլիցիային · · · ինչ տեսակ կեղտոտ անպիտան միջոցների ասես դիմում են, որպէս զի իրենց նպատակներին հասնին · սակայն ամենեւին չեն կարողանում յաջողեցնել եւ միշտ խախք ու խայտառակ եղած մնում են յիմարացած ։

## ԴԱՏԱՍՏԱՆ

### ԿԵՂԾ ՀԷՎԱԼԷՆԵՐՈՒ ԽՆԴՐՈՅՆ
### ԱՌԱՋԻ ՊՈԼՍՈՅ ՈՃՐԱԴԱՏ ԱՏԵՆԻՆ

### ՆԻՍՏ Գ.

Կեղծ հէվալէներու դատը շարունակեցաւ ամսոյս 15ին, երկուշաբթի օրը, Պոլսոյ Ոճրադատ ատենի առջեւ։

Ատեանը բացուեցաւ ժամը 7 1/2ին, և նախ՝ Բ. Նստի ատենագրութիւնը կարդացուելով գիտողութեան ենթարկուեցաւ։

Հաճի էֆէնտի (փաստաբան Թումայի). Անցեալ նստի մէջ Թումա յայտարարած էր թէ իւր քսան ոսկւոյ մէկ պահանջն ուզելու համար Հաճի Աւետիսի սենեակը գացած ատեն հոն բազմութիւն մը տեսնելով, և հարցմամբ տեղեկանալով թէ՝ Հաճի Աւետիս ոստիկանութեան կողմէ կը ձերբակալուէր՝ Հագգբ անուն մարդու մը դէմ գործած խարդախութեան մը պատճառաւ, խնդրած է ոստիկաններէն որ 24 ժամ թոյլտուութիւն լինի, որպէս զի անոր քով գրաւ դրած հինգ [illegible]քէններն ազատէ ։ Այդ յայտարարութիւնն ատենագրութեան մէջ չէ արձանագրուած ։

Թումա՝ նախագահի հարցման պատասխանելով՝ ըսաւ թէ, Հաճի Աւետիսի քով իբր գրաւ դրած այդ [illegible]քէններուն երկուքը Նախագատ ատենի ընդհանուր դատախազ Նաֆըզ պէյի, և երկուքը՝ պաշտակալ ատենի անդամ Մելքոն էֆէնտիի կը վերաբերէին ։

Սոյն ատենական գործողութիւնն աւարտելէ յետոյ, Պարսիկ Մէհմէտ հըրաման խնդրեց պատմելու համար պարագայ մը՝ զոր նոր կը յիշէր ։

—Այս Հագգբի խնդրոյն համար Հաճի Աւետիսի ձերբակալուած օրը, վախնալով թէ մեր գործն երեւան ելած է, ամէնքնիս մէկ մէկ կողմ ցրուեցանք ։ Բայց մեր այս երկիւղն շուտ փարատեցաւ, քան որում քիչ մը ետքը Բիւրտ Իպրահիմ լուր բերաւ մեզ թէ այդ ձերբակալումը բոլորովին անկարեւոր գործի մը համար լինելով Հաճի Աւետիս թող տրուած էր ։ Այդ բերկրաւիթ լուրը լսելուս պէս, իներկայութեան Նուրի էֆէնտիի՝ Արապկերցի Մէհմէտի քթին բերնին ապտակ մը զարկի, վասն զի Հաճի Աւետիսի այդ ձերբակալման լուրը մեզ հաղորդելով վախցնողն նա եղած էր ։ Պէքիրն ալ շուներուն հայ ջարդեց այդ երկիւղէն ազատելնուս համար ։

Ցօհաննէս էֆ. Մուքթարեան (փաստաբան Հաճի Աւետիսի) դրպանէն թուղթ մը հանելով, որ մատիտով գրուած էր, խնդրեց նախագահէն հարցնել Նուրիի թէ այդ իւր տուած ստորագրութի՞ւնն էր ։

Այդ գրութիւնն, որ կարդացուեցաւ յատենի, կը յայտարարէր թէ Նուրի 45 Օսմ. ոսկի փոխ առած էր Հաճի Աւետիսէն 61 օրէն վճարելու պայմանաւ, և յապահովութիւն յանձնած էր անոր Բէրմասթիի զօրագունդի սպայից 1291 տարւոյ յետնեալ ամսականաց հաշւէն 12,000 զրուշնոց հէվալէ մը, որ 23 Շապան 1300 թուականն և 1615 թուահամարը կը կրէր ։

Նուրի սոյն թղթի գիրն զննելէ յետոյ, ըսաւ · Ստորագրութիւնն իմս է, բայց միւս գրերուն ամէնքն իմս չեն · անոնց մէջ ուրիշի գրեր ալ կան, իրաւ է որ ես Հաճի Աւետիսէն 45 ոսկի փոխ ստակ առած եմ, գրաւ տալով իրեն 12,000 ղրշի հէվալէ մը, զոր Պէքիրէն առած էի, և այդ փոխ առած գումարիս համար պարտամուրհակ մը տուած էի Հաճի Աւետիսին, բայց անոր մէջ ո՛չ Բէրմասթի անունը կար, ո՛չ հէվալէի թուականն և ո՛չ թուահամարըն, ասոնք ետքէն աւելցած են · թող արձանագրութեան դիմուի, եթէ այդ տեսակ հէվալէ մը կայ, ես կ՚ընդունիմ, ապա թէ ոչ կը մերժեմ. այդ 12,000 ղրշնոց հէվալէն երեւան ելնէ և այն ատեն ամեն գաղտնիք կը պարզուի ։ Նորէն կը կրկնեմ, այդ թուղթին գիրերն ամբողջովին իմս չեն ։

Պարսիկ Մէհմէտ. Շատ ճշմարիտ է Նուրի էֆէնտիի ըսածը · ահաւասիկ այս էր այն հէվալէն, որոյ գրերն, ինչպէս պատմեցի անցեալ օր, սպունգով մը ջնջած էր Սալը-Պէյազի գինետան մէջ · Հէվալէն Հաճի Աւետիսի քովն է ։

Նուրի · Ես Հաճի Աւետիսին 12,000 ղրուշնոց հէվալէ մը տուած եմ, թո՛ղ զայն երեւան հանէ, այն ատեն յայտնի կ՚ըլլայ խարդախութիւնը ։

Հաճի Աւետիս. Իմ քով այդպիսի հէվալէ մը չկայ, և ոչ ալ գրերը ջնջըւած են ։ Սպարապետի դրան արձանագրութիւնէն թող քննուի ։

Նախագահ · Դու երբէք Նուրիէն հէվալէ առա՞ծ ես ։

Հաճի Աւետիս · Այո՛. երբեք հատ հէվալէ առած եմ, մին Սէլանիկի և երկուքն Ադրիանուպոլսոյ վրայ ։

Նուրի պնդեց թէ Հաճի Աւետիս չուզէր երեւան հանել այն հէվալէն՝ զոր իբր գրաւ յանձնած էր իրեն և որոյ համար տուած էր վերոյիշեալ անդորրագիրն ։

Հաճի Աւետիս՝ նախագահի հարցման պատասխանելով՝ ըսաւ · Նուրի՝ 61 օր պայմանաժամաւ ինձմէ փոխ առած 45 ոսկին երեք օրէն վճարեց և գրաւ դրուած հէվալէն ետ առաւ · բայց որովհետեւ այդ պարտամուրհակն ուրիշ թղթերուս հետ խառնուած էր, չկըրցայ գտնել, և այն ատեն իրեն անդորրագիր մը (ռըբբռնած) տուի, թէեւ աւելորդ բան մ՚էր, քանի որ ես եթէ 45 ոսկին իրմէ նորէն խնդրէի, ինքն ալ կրնար իւր գրաւն ետ պահանջել ։

Նուրի պնդեց (՞) ինքն ո՛չ հէվալէն ետ առած է և ո՛չ ալ անդորրագիր ։

Գ. Մելիքեան էֆ. (փաստաբան Նուրիի) ուզեց գիտնալ թէ՛ Ց. Մարգարեան էֆէնտի որմէ՞ առած էր վերոյիշեալ մուրհակն, և թէ ի՞նչ նպատակաւ զայն Ատենին կը ներկայէ ։

Ց. Մուքթարեան էֆ · պատասխանելով նախագահի հարցման՝ ըսաւ թէ Հաճի Աւետիս յանձնած է իրեն այդ մուրհակն, զոր կը ներկայէ Ատենին նորա իրաւունքը պաշտպանելու նպատակաւ ։ Ուստի, յարեց, պէտք է արձանագրութեան դիմուի հաստատելու համար թէ յիշեալ թուականաւ և թուահամարաւ հէվալէ մը գոյութիւն ունի՞ ։

Րէֆիք պէյ (Փաստաբան) գիտել տուաւ թէ եթէ Նուրի է խարդախն, Հաճի Աւետիս անպարտ է, իսկ եթէ Հաճի Աւետիս է խարդախն, Նուրի անպարտ է, վասն զի եթէ համախոհ և մեղսակից լինէին, ի՞նչ հարկ կար իբարու այդ տեսակ մուրհակ կամ անդորրագիր տալու ։ Այդ մուրհակը այժմէն երեւան ելնելը կանխահաս էր ։ Նուրի հարկաւ պատճառ մ՚ունի երբ կը պնդէ թէ Հաճի Աւետիս երեւան հանէ 12,000 ղրշնոց հէվալէն և այն ատեն ամեն բան կը յայտնուի ։ Նուրի թող բացատրէ այդ պատճառն ։

Նուրի (պատասխանելով իրեն ուղղըւած հարցմանց). Այդ մուրհակը չեմ ընդունիր, ես Հաճի Աւետիսի ուրիշ հէվալէ ծախած չեմ, ծախածներս արդէն բսած եմ. թող երեւան հանէ 12,000 ղրշնոց հէվալէն, այն ատեն կրնամ ճշմարտութիւնը խօսիլ. եթէ այժմէն խօսիմ, երեւան չհաներ զայն ։ Ես որ եւ է կեղծ հէվալէ ծախած չեմ մէկուն ։

Նախագահ · Պարսիկ Մէհմէտ կ՚ըսէ թէ դու Թահթաալըն օղլուին հէվալէ մը ծախեր ես և ետքը բռնութեամբ ձեռքէն առեր ես ։

Նուրի · Չեմ ընդունիր · այդպիսի բան եղած չէ · գնդապետ Ալի պէյ անուն անձ մը, որ անծանօթ էր ինձ, իւր ամսականաց հէվալէն ինձ յանձնեց (քան որում ամեն մարդ զիս կը ճանչէ), ես ալ Բէյլը Նիկողոսին տուի, Թահթաալըն օղլուին տանելու հարցունելու համար թէ քանի՞ կ՚առնու · քիչ մ՚ետքը տեսայ որ ասոնք եկան զիս գտան և ուզեցին տեսնել հէվալէին բուն տէրը · չուզեցի ցուցնել, գիտնալ տալով թէ դուցէ ես աւելի ժամն գնով պիտի առնում, և բարձր գնով պիտի ծախեմ ։ Նա ուզեց հէվալէս և տունն · ես ալ Ալի պէյի նշանակած տունը (Սպարապետի դրան մօտ փողոցի մը մէջ թիւ 12) երթալու համար ճամբայ ելած ատենս փողոցի մէջ անոր հանդիպեցայ և եղելութիւնը պատմեցի · չպիտի ծախեմ բսելով հէվալէն ետ առաւ ձեռքէս և վճարեց 10 ոսկին՝ զոր իբր թերհաշիւ տուած էի իրեն ։ Թահթաալըն օղլուին ձեռքէն սպառնալիքով խլած չեմ. հարցուցէք իրենց, եթէ այս՛ ըսեն, բսելիք չունիմ ։

Պարսիկ Մէհմէտ զիս կը զրպարտէ, վասն զի զինքը ես ձերբակալել տալուս համար վրէժ առնուլ կ՚ուզէ ։

Նախագահ · Ձեր այդ ըսած տան մէջ Ալի պէյ անուն մարդ չընակիր ։

Նուրի · Այդ հէվալէին տէրը այն տունը ցոյց տուած էր ինձ ։

Նախագահ · Պէքիրի հետ հէվալէի առեւտուրի մէջ գտնուա՞ծ ես ։

Նուրի · Այո, 45 ոսկի հէվալէ մը առած և Թահթաալըրուն օղլուին ծախած եմ. բայց չեմ գիտեր թէ որո՞ւ էր ։

Պէքիր ուրացաւ ։

Նախագահ (առ Պէքիր) · Պարսիկ Մէհմէտ կ՚ըսէ թէ անցեալ տարւոյ մարտի մէջ դու անոր տունը գացած և հոն կեղծ հէվալէ մը գրեր և կընքեր ես ։

Պէքիր · Չեմ ընդունիր, այդպիսի խարդախութիւն չեմ ըրած, գիրը իմ գրոյս չնմանիր · եթէ նմանի իսկ, այդ չդատապարտեր զիս · մարդ ալ մարդու կը նմանի ·

Նախագահը կարդալ տալէ յետոյ յատուկ Ցանձնախմբի մը տեղեկագիրն որ կը յայտարարէր թէ « 4 Նիսան 1299 թուագրեալ հէվալէին գիրը կը նմանի Նուրի պէյի գրոյն, բայց չկրնար բացորոշապէս ըսուիլ թէ միեւնոյն գրչէ ելած է », հարցումներ ուղղեց Նուրիի որ պատասխանեց թէ ինք հէվալէն առած է Վէլիէն (Սպարապետի դրան ինքապահի սենեկապետ), և թէ չէր գիտեր անոր կեղծ լինելը, իսկ Վէլէ յայտարարեց թէ իւր պաշտօնն է միայն դիւանէն իրեն յանձնուած թուղթերը տանիլ և ստորագրել տալ ·

Ընդհանուր դատախազը գիտել տուաւ թէ՝ կեղծ հէվալէներու մէջ կը գտնըւին այնպիսիներ, որոց բնագիրները կեղծ են, բայց կնիքներն ոչ · կան որ երկուքն ալ կեղծ են · արդ՝ քանի որ կեղծ բնագրին վրայ ոչ-կեղծ կնիքներ կը տեսնուին, բսել է թէ այդ նէրքին պաշտօնէից ձեռքով միայն կրնայ գործուիլ ։

Ապա վկայութեան համար հրաւիրուած անձինք՝ Թահթաալըրուն օղլու Դիոդիէնէս, Թէլլալ Նիկողոս և Ալեահի կինը Հաֆիզէ մի քստ միջէ յատեան կոչուելով, առաջին երկուքն երդում ընելէ յետոյ, հետեւեալ կերպիւ վկայեցին ·

Թահթաալըրուն օղլու · 59,000 ղրուշնոց հէվալէին սակարկուած գումարը չվըճարեցայ յանձնել Թէլլալ Նիկողոսի հետ եկող մարդու մը, որ կ՚ըսէր թէ այդ հէվալէի տիրոջ սպասաւորն էր, ուստի որոշեցի որ ստակն անձամբ տամ տիրոջ ։ Այդ միջոցին Նիկողոսի հետ եկող մարդն աներեւոյթ եղաւ ։ Ղալաթիայէն Պոլիս անցայ և կամուրջին վըրայ տեսայ Նուրին՝ որ բսաւ ինձ թէ հէվալէն իրն է.—Բուկդ չէ, բսի, որովհետեւ ես դքեզ կը ճանչեմ.—Ինձ պիտի յանձնուի ստակը, կրկնեց.—չտուի, և վերջապէս երեքնիս կառք մը նստելով սկսանք երթալ հէվալէի տիրոջ տունն որ Սպարապետի դրան մօտ է, կ՚ըսէր ։ Ճամբուն վրայ այլ ընդայլոյ բարբառանքներ յառաջ բերելով չուզեց որ անձամբ տեսնեմ հէվալէին տէրը · բայց որովհետեւ տունն երթալ չըլլար կ՚ըսէր, յանձնեցի հէվալէն Նուրիին որ երթայ իմաց տայ թէ ստակը յանձնելու համար սրճարանին մէջ կ՚սպասեմ ։ Նուրի գնաց, բայց չը վերադարձաւ ։ Ես ալ բաւական երկար սպասելէ յետոյ սենեակս դարձայ ։

Նախագահ · Ուրիշ անգամ Նուրիէն հէվալէ գնա՞ծ էիր ։

Թահթաալըրուն օղլու · Այո՛, երկու ու կէս տարի առաջ 22,000 ղրուշի Պրուսայի հէվալէ մ՚առի և ուրիշի ծախեցի, բայց մինչեւ ցարդ տեղէ մը ձայն չելաւ ։ Այն ատեն, յարեց, Նուրի իւր անունը տամարիս մէջ Մէհմէտ Ալի նշանակել տուած էր ։

Նէկոլա հաստատելէ յետոյ զոր ինչ պատմած էր Թահթաալըրուն օղլու, յայտարարեց թէ Նուրի սպառնալիքով չէ առած հէվալէն ։ Ապա պատասխանելով հարցման մը բսաւ · Երկու ու կէս տարի առաջ Նուրի իմ միջնորդութեամբ Հաճի Աւետիսի հէվալէ մը ծախեց որոյ ստակը վճարուեցաւ Բաղքալի ներկայութեամբ · ես իմ միջնորդէքս առի միայն ։

Հաֆիզէ հանըմ, որ Նախնական քննութեան միջոցին յայտարարած էր թէ իրենց նէնէցեալին ծախքը Պէքիր և Հաֆըզ Մուսթաֆա էֆէնտիները հոգացին, թէ ամէն ամիս իրեն 200 իսկ Էչրէֆին 300 ղրշ. կուտային, թէ մինչեւ իսկ փաստաբանի ծախուց համար 15 ոսկի տուած են, և թէ Հաֆըզ Մուսթաֆա զինք ի բանտ հրաւիրելով հրահանգ տուած էր որ հարցաքննութեան կոչուած ատեն պատասխանէ թէ իր ոսկի չղթայն ու ժամացոյցը գրաւի դնելով ստակ առած էր, յայտարարեց թէ ինք հիւանդ լինելով յիշողութիւնը վրան չէ և բան մը չգիտեր ։

Վկայից յայտարարութիւնները լըսուելէ յետոյ, Նախագահն Նուրիի, Պէքիրի, Հաֆըզ Մուսթաֆայի, Պարսիկ Մէհմէտի և Ալեահի հարցումներ ուղղելով,

Նուրի պատասխանեց թէ՝ Թահթաալըրուն օղլուին առաջին հէվալէն ծախած ատեն իւր անունը Մէհմէտ Ալի արձանագրել տուած չէ, այլ Մէհմէտ Նուրի ըսած է, բայց նա բըխալ հասկցեր է ։

Պէքիր, թէ՝ երաշխաւորութեան խնդրոյ մը առթիւ Պարսիկ Մէհմէտի բսած սրճարանին մէջ մարդ տեսնելու կ՚երթար և հոն տեսած էր քանի մ՚անգամ ղթուման, թէ Ալեահին զրքանչին մեռած օրը կնոջը փոխ ստակ տըւած էր, և թէ՝ երկար խուզարկութեանց տեղի չտալու համար՝ պատուիրած էր Ալեահի կնոջ որպէս զի նա ալ միեւնոյն կերպով պատասխանէ ։

Հաֆըզ Մուսթաֆա, թէ ինք 1200 ղրշ. ռոճիկով պաշտօնեայ մ՚է, թէ բանակաց ամսականներն իւր ձեռքով դրկուելուն համար եթէ ասոնց մին ծախելու լինի, հազարաւոր ոսկիներ կրնայ շահիլ, հետեւաբար չկիջանիր այդպիսի վատ խարդախութեանց ։

Պարսիկ Մէհմէտ, թէ՝ Հաֆիզէ հանըմին հետ դացեր է Ալեահի փաստաբանին դրկուած ստակը տանելու ։

Եւ վերջապէս Ալեահ թէ՝ ինք և իւր կինն աղքատ լինելով այդպիսի արժէքաւոր ժամացոյց ևն. չունին, թէ իրեն քով գտնուած 90 ոսկւոյ մուրհակը Պէքիրէն առած է, և թէ Հաֆըզ էֆէնտի իրեն հէվալէ տուած ատեն ըսած է որ անոնց տէրը մեռած է, մի՛ վախնար ։

Ժամը 11ը անցած լինելով, ատեանը գոցուեցաւ և դատի շարունակութիւնը յետաձգեցաւ չորեքշաբթի աւուր, 17 ապրիլի ։

## ԵՎԳԱՖԸ ՀԻՒՄԱՅՈՒՆ

Եվգաֆը Հիւմայուն վարիտաթը ումումիյէ խարջինի Մահլիւլաթ շիւպէսինտէ պէհէր կիւն միւզայէտէլէրի իճրա օլունմագտա օլան սիֆիլդիլըր մահլիւլաթըն չէնտ տէֆա կազէթէլէր իլէ իլանըմը իճրա իթտիրիլմիշ իսէ տէ, պիր կէօնա թալիպ զուհուր իթմէտիկինէ պինաէն թէքրար իլանը ումուրը զարուրիյէտէն կէօրիւլմիւշ օլմաղլա, 4 հաֆթա միւտտէթլէ իլանընտան իքինճի հաֆթասը օլան իշպու 1301 սէնէսի Նիսանընըն 22ինճի բազար էրթէսի կիւնինտէն իթիպարէն պիր հաֆթա զարֆընտա թալիպ օլանլարըն դըյմէթը մուխամմինէլէրինին էօրլ ունէ միւսավի թէքլիֆ ագչէսի իլէ պէրապէր խարճի մէզքիւրէյէ միւրաճաաթ իթմէլէրի լուզում կէլէնլէրէ իլինճի տէֆա օլարագ իլան օլունուր ։

· · 5 վէ 16 · · 12500 (1) · —Սթամպօլ գարիյէսինտէ ձէվիզլի սօգաղընտա Ապտուլ Քէրիմ վագֆընըն թէրալիէն 205 մէթրօ արսասա 7 օտա վէ 2 սուֆա վէ պիր գույու վէ 902 մէթրօ պաղչէ իլէ իթթիսալինտէ թէրալիէն 676 մէթրօ պիր գըթա պաղչէ տէրունինտէ պիր գույուն նըսֆ հիսսէսի։

· · 242 · · 1500 · —Շէհր Էմինի դուրպինտէ Երէկլի մահալլէսինտէ Շէհր Էմինի ճամիսինտէ Իվգաֆ կէտիքեանթընտան կէտիկի վէ Ֆէրրուհ աղա վագֆընտան միւլքի օլմագ իւզրէ թէրալիէն 41 մէթրօ պիր տիւքքեան արսասընըն պիւթիւնիւ։

· · 21 · · 635 · — Գալաթատա Շէհիտ Մէհմէտ բաշա մահալլէսինտէ Եէլ քէնճիլէր ճամիսինտէ թէրալիէն 53 մէթրօ արսասա չէհրի 100 ղրշ. քիրալը Հարէմէյն կէտիքեանթընտան պիր պապ դալաֆխանէ տիւքքեանը կէտիկինին 10 հիսսէտէն պիր հիսսէսի ։

· · 121 · · 800 · · Պէտէլը միւզայէտէ 690 · —Աքսարայտէ Սօֆուլար մահալլէսինտէ Աքսարայ ճամիսինտէ թէրալիէն 102 մէթրօ պիր գըթա տիւքքեան արսասընըն միւլք մա կէտիք սիւլիւս հիսսէսի ։

· · 22 · · 3500 · —Ֆէթհիյէ գուրպինտէ Քեամթիկ Մուսլիհէտտին մահալլէսինտէ Ճօրճի չէշմէսի սօգաղընտա Աքմէտ Խոճազ էֆէնտի վագֆընտան թէրալիէն 99 մէթրօ պիր գըթա մէնզիլ արսասը ։

· · 2 վէ 3 · · 2400 · —Ուզուն չարշուտա Եավաշճա Շահին մահալլէսինտէ Ուզուն չարշու ճամիսինտէ թէրալիէն 304 մէթրօ արսասա չէհրի 1000 ղրշ. քիրալը 34 պապ օտանըն 265 ագչէ իթթիպարը իլէ 4 ագչէ եարըմ բուլ հիսսէսիյլէ վէ օտայի մէզքիւրէտէն 2-3 նումէրօլը թահթանտէ 2 պապ օտա վէ Ներմոլպան թահթընտա պիր պապ չամաշըրհանէ տիւքքեանը տէրունինտէ միւսթէզար կէտիքեանթընտան 20 հիսսէտէն պիր հիսսէսի ։

· · 28 · · 1200 · —Շէհր Էմինի դուրպինտէ Տէնիզ Աբտալ մահալլէսինտէ Եէնի Ջէշմէ սօգաղընտա Նէֆիսէ Հարէմէյն վագֆընտան թէրալիէն 912 մէթրօ պիր գըթա մէնզիլ արսասընըն նըսֆ հիսսէսի մահլիւլ վէ նըսֆը տիվէրի տախլի հիսսէի մահլիւլէ իլէ պէրապէր ֆիւրուխթ օլունաճաղը ։

· · 2 · · 12500 · — Վէֆատա Մոլլա Խիւսրէվ մահալլէսինտէ Չըգմազ սօգաղընտա Գասըմ աղա վագֆընտան թէրալիէն 122 մէթրօ արսասա 7 օտա վէ պիր սուֆա վէ 3 գույու վէ 96 մէթրօ պաղչէյի միւշթէմիլ չէհրի 200 ղրշ. քիրասա միւթէհամմիլ ախշապ պիր պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի։

· · 4 · · 500 · — Թօբխանէտէ Եըգմէքճի պաշը մահալլէսինտէ Կիւլիւմ պաշը սօգաղընտա Հաճի Հիւսէյին աղա վագֆընտան թէրալիէն 76 մէթրօ արսասա 7 օտա վէ պիր սուֆա վէ պիր գույու վէ 30 մէթրօ պէդչէյի միւշթէմիլ ախշապ պիր պապ մէնզիլին նըսֆ հիսսէսի ։

· · 3 · · 4000 · — Տիվան եօլունտա Հաճի Ֆէրհատ մահալլէսինտէ Պին Պիր Տիրէք տէրունինտէ Հարէմէյն կէտիքեանթընտան չէհրի 40 ղրշ. քիրալը 2 ատէտ եարիչիւմ եօլուճը կէտիկինին պիւթիւնիւ ։

· · 3 · · 15000 · — Գալաթատա Օգճը Մուսա մահալլէսինտէ Պայգուշ չըգմազը սօգաղընտա թէրալիէն 128 մէթրօ արսասա մէյանի 8 օտա վէ 2 սուֆա վէ 1 գույուը միւշթէմիլ չէհրի 450 ղրշ. քիրալը ախշապ պիր պապ մէնզիլին բուսլ հիսսէսի ։

· · 83 · · 1250 · · 890 · —Մէվլէվիխանէ գաբուսընտա Միմար Աճէմ մահալլէսինտէ Մէվլէվիխանէ գաբուսը ճամիսինտէ Հանիֆէ խաթուն վագֆընտան թէրալիէն 302 մէթրօ արսասա պիր գույուը միւշթէմիլ պիր գըթա արսանըն 12 հիսսէտէն 7 պուչուգ հիսսէսի մահլիւլէն վէ գուսուրը տախի հիսսէի մահլիւլէ իլէ պէրապէր հիսսէտարը թարաֆընտան ֆիւրուխթ օլունաճաղը։

· · 21 · · 2250 · · 1250 · — Գալաթատա Հաճի Խասա մահալլէսինտէ Մէքթէպ սօգաղընտա Հարէմէյն կէտիքեանթընտան թէրալիէն 95 մէթրօ արսասա 3 օտա վէ 30 մէթրօ համթապ մահալլինի միւշթէմիլ ախշապ պիր պապ ֆուրունըն կէտիկինին 120 սէհիմտէն 15 սէհմի ։

· · 9 · · 150 · — Զարշուի քէպիրտէ Գավուգճըլար սօգաղընտա Մոլլա Խուսրէվ վագֆընտան չէհրի 60 բարա քիրալը պիր պապ գավուգճը տիւքքեանը միւլքինին պիւթիւնիւ ։

· · 11 · · 335 · · 300 · —Պաղչէ գաբուսու խարիճինտէ Շէյխ Մէհմէտ Քէյլանի մահալլէսինտէ Խուբէլէ ճամիսինտէ պիր պապ տիւքքեան միւլքինին սիւլիւս հիսսէսի։

· · 44 · · 5000 · —Քիւչիւք բազար գուրպինտէ Հօճա Խայրէտտին մահալլէսինտէ Լէպլէպիճի սօգաղընտա Մէհմէտ էֆ · վագֆընտան թէրալիէն 38 մէթրօ արսասա 2 օտա վէ պիր գույու վէ պիր սուֆա վէ պիր թահթաալտըը միւշթէմիլ ախշապ պիր պապ մէնզիլ ։

· · 22, 24 · · 4150 · · 2750 · — Իսքիւտարտա Տավուտ բաշա մահալլէսինտէ Պէօյիւք Համամ սօգաղընտա Եվգաֆ կէտիքեանթընտան 4 օտա վէ 2 գույուը միւշթէմիլ թէրալիէն 6020 մէթրօ վէ սէնէվի 5000 ղրուշ քիրալը պիր գըթա պօսթանըն կէտիկինին 120 սէհիմտէն 8 սէհմիյէ պիր սէհմին բուսլ հիսսէսի ։

· · 15 · · 853 · —Սուլթան Սէլիմտէ Խաթիպ Մուսլիհէտտին մահալլէսինտէ Սագըզ աղաճը ճամիսինտէ Շէյխ Վաֆի վագֆընտան թէրալիէն 3040 մէթրօ պիր գըթա պօսթանըն 12 հիսսէտէն պիր հիսսէսի ։

· · 17 · · 1666 · — Սուլթան Սէլիմտէ Խաթիպ Մուսլիհէտտին մահալլէսինտէ Սագըզ աղաճը ճամիսինտէ Շէյխ Վաֆի վագֆընտան թէրալիէն 3040 մէթրօ պիր գըթա պօսթանըն 6 հիսսէտէն պիր հիսսէսի ։

· · 41 · · 6000 · · 3700 · —Պէշիկթաշտա Սինան բաշա մահալլէսինտէ Պէշիկթաշ ճամիսինտէ Սուլթան Մահմուտ Խան վագֆընտան թէրալիէն 6 մէթրօ 8 սանթիմ վէ չէհրի 90 ղրուշ քիրալը քէարկիր պիր պապ մանավ տիւքքեանընըն նըսֆ հիսսէսի ։

· · 97 · · · 2000 · · 1000 · — Գասըմ գարիյէսինտէ Օսման աղա մահալլէսինտէ Սէյիւտլիւ չէշմէ սօգաղընտա թէրալիէն 51 մէթրօ Մահմուտ աղա վագֆընտան մուգատաաալը մէնզիլ վէ էլէգէվ սարաղա գահվէ տիւքքեանըրըն նըսֆ հիսսէսի

· · 419 · · 500 · · 200 · —Համթապ գաբուսընտա Համթապ ճամիսինտէ սէնէվի 120 ղրուշ քիրալը պիր պապ տիւքքեան միւլքինին բուսլ հիսսէսի ։

---

(1) Ֆիւրուխթէրին պաշլարընտա իւք հիզաստա պուլունան բադամլար՝ մահլիւլաթըն նիւմէրօլարընը, վէ իքինճի հիզաատքիլէր զըյմէթի մուխամմինէլէրինի պիլտիրմէքտէտիրլէր ։

ԿՐԻՒՊԵՐԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

Ո՞վ չճանչեր Ալզաս-Լօռէնի և նաեւ Ֆրանսայի մէջ Սթրազպուրկի ԿՐԻՒՊԵՐ ԵՒ ԸՆԿ. վաճառատան մեծահռչակ եւ առողջարար գարեջուրն ։

Հակառակ գերմանական մրցման, որ օր քան զօր աւելի բուռն կը լինի, Կրիւպէրի գարեջուրն ո՛չ միայն պահած է իւր դիրքն, բայց եւս քան զեւս շահած է հասարակութեան ընդունելութիւնը ։ Պատրաստութիւնն եւ վաճառումն երթալով աւելցած են, ի մեծ շահ Շամբանեի գարի արտադրողաց, որ մեծ քանակութեամբ կը գործածուի այս գարեջրին պատրաստութեան մէջ ։

Այսքան բարեբաստ, և, աւելցնենք, այսքան հայրենասիրական յաջողութեան մ՚առջեւ, տխուր է մեզ իմանալ թէ դեռ վերջերս Թուլուզի փողոցաց մէջ պատերուն փակցուած յայտարարութիւնք գերմանական խարդախեալ գարեջուր կ՚անուանէին ԿՐԻՒՊԵՐ ԳԱՐԵՋՈՒՐԸ ։

Սոյն օրինակ միջոցներով չէ որ պիտի պահպանուին Ֆրանսայի եւ Ալզասի միջեւ մտերմական կամ նոյն իսկ պարզ առեւտրական յարաբերութիւնք ։ Արդէն տասնեւութ ամիս առաջ երկու անձինք բանտարկութեան և տուգանաց դատապարտուեցան Մարսիլիոյ դատարանաց կողմէ՝ զրպարտած լինելով ԿՐԻՒՊԵՐ ԵՒ ԸՆԿ. ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ։

Այդ առողջարար և կազդուրիչ Գարեջուրը կը գտնուի ՍԹՐԱԶՊՈՒՐԿԻ ԳԱՐԵՋԸՐԱՏՈՒՆԸ, Բերայի մեծ փողոց, Ռուսիոյ դեսպանատան դիմաց ։

## ԱԶԴ

Լաւ ձեռագրով գիտցող և այլ ուսմանց հմուտ վարժուհի մը, որ ազգային վարժարանաց մէջ յոյժ գոհացուցիչ կերպիւ պաշտօններ վարած է, կը փափաքի ազգային վարժարանի մը կամ պատուաւոր տան մը մէջ վարժուհւոյ պաշտօն վարել։

Պէտք ունեցողք կրնան դիմել «Արեւելք»ի Խմբագրատունը։

## ԻԼԱՆ

### ԽԱՉԻՆԼԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Մարաշ վէ Զէյթունտա պուլունան վէ պուլունտուրուլաճագ օլան սաաքիրի Շահանէ իչին պին իւչ եիւզ պիր սէնէսի հազիրանընտան իթիպարէն պիր սէնէ միւտտէթլէ գօնթրաթօյա բաղլ օլունաճագ օլան էրզագտան գըլէչէր ճէտվէլէրի իթիպարի իլէ դօյուն էթինին եիւզ պիր տէօրթ, քէչի էթին տօգսան եէտի պէչ, բուղտէյ սատտէնին իւչ եիւզ էլլի իքի տէօրթ, տէօրթ, սօղանըն օն պէչ, պիւթ, դէյթին իւզ եիւզ սէքսէն, սէքիզ, սապունըն եիւզ սէքսէն, եէտի, պէչ, համամլըն իւչ, պիր, սամանըն տէօրթ, պիւթ, չէքէրին իքի եիւզ իքի, սէքիզ գուրուշ իւ. գիւմիւշ եէթմիշ տէօրթ, պիր, քէօմիւրիւն եիրմի իքի, պիւթ, թուզուն օթուզ եէտի, տէօրթ, մօմուն իքի եիւզ սէքսէն, սէքիզ, կօյուն եէթմիշ սէքիզ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, չէնքը մէզքիւրէն իպթիտասընտա դաւարը զամինի վէրիլէճէքլէրինտէն, իթաւէ թալիպ օլանլարըն լէվ-ըլմէսըյլէ ուտամիւր տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

Ֆի 23 Նիսան 1031

2—3

## ՊԱՆՏԷՐՄԱ ՊԷԼԷՏԻՅԷ ՄԷՃԼԻՍԻ

Իմթիյազը պու Իրատէի Սէնիյէ Պանտըրմա պէլէտիյէսինէ իհսան պույրուլան Պանտըրմա լիմանը րըխթըմ սէտտի իսքէլէսինին պիր միւլթէզիմա մաքինէթինէ իհալէ իչին մյունաքասայա գօնուլտուղունտան, թալիպ օլանլարըն թարիխի իլանտէն պիլ իթիպար Պիրաճուն զարֆընտա զայիտէ գէլմէլէրի ... թալիպէ մէքիւրէ մէյ պանտըրմա պէլէտիյէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։

30 մարտ 1301

## ԱԶԴ

Ինչպէս որ յայտնի է, Բուլկէրի երկաթուղեաց վիճակահանութիւնը երկու ամիսը մի անգամ տեղի կունենայ արքունի Փօղերանոցին մէջ։

Սոյն վիճակահանութեան 92րդ անգի պիտի ունենայ յառաջիկայ 1885 Յունիս 1ին (քաղ. Եւր.) և 500 թիւեր պիտի չահին։

Այս անգամ առաջին պրգին է 300 000, երկրորդը 25,000 ֆր. ասոնցմէ զատ 48 թիւեր պիտի չահին 75 000, իսկ միացեալ 450 թիւերն 180,000 ֆր հասնի գումարին ամբողջն ստանալու բաւական ունեցող բաղդաւորուն գինն է $7\frac{1}{2}$, կէսին 5, և մէկ քառորդինը 3 ղրշ. մէճիտ 20ի հաշուով։ Վաճառողաց գոհացուցիչ զեղչ կըլլայ։

Կարգաւոր թիւ—այսինքն 1, 2, 3, 4, 5,—առնուլ փափագողք պէտք է շուտ մէկ գնեն։

Գաւառներէն դրամի տեղ թղթադրամ և ամեն լեզուէ նամակ կընդունուին։

Ի փաքուց չը նայուած բաժնեթղթոց թիւերը առ մեզ գրկուած սանան առանց որեւէ փոխարինութեան կը նայուին։

Ցանկնարարութիւնք ընդ փոյթ կը կատարուին։

ՄԱՐԳԱՐ Ե. ԳՈՒԼԱՊԸԱՃԵԱՆ

Ղալաթա, Նամաղըլի գլուխ

Թիւ 33

## ԱԶԴ

### ՈՍԻՑ ԿՈՇՏԵՐԸ

### ՀԻՄՆՈՎԻՆ ԼԻ ԱՌԱՆՑ ՑԱՒԻ ԿԸ ԲՈՒԺԻՆ

3 տուփ դեղէ մը, պատրաստեալ

Ի Ս. ՓԱՍԹՈՐԻՏԷՍԻ

ԴԵՂԱԳՈՐԾ

Իւրաքանչիւր տուփի գինն է

5 ղրուշ

Կը գտնուի Մ. Փամթորիտէսի քով, Ղալաթիա, Քարաքէօյի կամուրջին մօտ, Թիւ 5

## ԵՐՈՒԱՆԴ Մ. ՓՕՅԱՃԵԱՆ

### ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԵՒ Վ.ԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԱՆԻ ԵՒ ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՄԱԶԻ ՆԵՐԿԵՐՈՒ

204. — Մ....... բ... է...ե, Թիւ — 204

### ՍԵՒ ՆԵՐԿ

Թուրքիոյ մէջ պատրաստուած եւ գործածուած սեւ ներկերուն վրայ իմ կատարելագործեալ բաղադրութեանս առաւելութիւնը յաճախորդք գէթ մի անգամ փորձելով կրնան հասկնալ։

### ՇԱԳԱՆԱԿԱԳՈՅՆ ՆԵՐԿ

Կան այնպիսի մազեր որ իրենց շագանակագոյն բայց ճերմակ մազերով խառն են։ Իմ բաղադրութիւնս, որ այսն վայրկեանի մէջ մազերն իրենց բնական գոյնին կը դարձնէ, առնուազըն մինչեւ մէկ ու կէս ամիս կրնայ տեւել, առանց անոնց բնական փայլունութիւնը կորսնցնելու, որով կը գերազանցէ Եւրոպայէ եկած սեւ և շագանակագոյն նմանօրինակ ջուրերը, մանաւանդ որ քիմիական բաղադրութեամբ վնասակար հետեւանք յառաջ չբերեր բնաւ։ Վերոյիշեալ ներկերը գործածելու եղանակին վրայ տեղեկութիւնք կը տրուին վաճառատունէս։ Գիները յոյժ գոհացուցիչ են։

Շատ գնողներու համար 20 $0/0$ զեղչ կը լինի։

37—52

### ՀԱՆՔԱՋՐԱՑԻՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ

# VICHY

# ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէի)

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Վարչութիւն՝ փողոց, 8, Մօնմարթր Փարիզ

### ՀԱՆՔԱՋՐՈՑ ԵՂԱՆԱԿ

Վիշիի հաստատութեան մէջ, որ Եւրոպայի նմանօրինակ յանրագոյն հաստատութեանց մին է, ամեն տեսակ ... և ... կը գտնուի ..., ..., ..., ..., ... համար։

Ամեն օր՝ Մայիս 1 էն մինչեւ Սեպտեմբեր 15՝ Թատրոն և Նուագահանդէս։ — Ընթերցարան.—Տ կնոց վերապահեալ սրահ։ — Խաղալից, խաղալիք և դղրդումի սրահներ։

ԱՆՅԵՆ ԵՐԿԱԹ ՈՒՂԻՆ ԸՆԴ ՎԻՇԻ

Բոլոր տեղեկութեանց համար դիմել առ Ընկերութիւնն, Պուլվար Մօնմարթր, 8, Փարիզ

### ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԱՆՔԱՋՈՒՐ

### ՓԱՐԻԶԻ

«ԲՈՒԿԻ կալցային, երկաթային, կաղզուրիչ հանքաջուրերն են միակ ամենացուրտ դարման ... ... ...։ Կը ներգործեն կանոնաւորապէս այն մեծ պաշտօնները որք Մարսողութեան գլխաւոր գործողութիւնը կը կազմեն։

Բժշ. ԲՈՒՍՕ»

# POUGUES

ԲՈՒԿԻ կալցային, երկաթային, կազդուրիչ և պարզ ջուրերն իրենց մասնաւոր բաղադրութեան կը պարտին իրենց յաջողութիւնն եւ առանձնաշնորհեալ ջրոց մէջ դասակարգութիւնը։ Այս ջուրերն, յոյժ ..., կը տարրալուծեն իւր ... ... ...։ Այդ ջրերուն մէջ ամենէն առատներն են ... ... և ... ..., որով ամբողջովին կը տարբերին Ֆրանսայի միւս կալցային ջրերէն որք մասնաւորապէս սոտայի և բորակի ... կը պարունակեն։

Այդ հանքաջուրերը կը ներգործեն մանաւանդ ստամոքսին ողջը սանոյ փորին վրայ՝ որ թեթեւ մը գրգռեն, չէզոքացնելով միանգամայն թթուն որ կրնայ գտնել հոն, եւ միզական ու ծննդական գործարանաց վրայ, որոց տկարացեալ ոյժերը կը վերանորոգեն։

Անոնց գործածութեամբ, ... ... կը վերծանի այն ամեն կարծրէ որք կ'որգնէլու են զինքն թէ՛ ստամոքսին և թէ՛ աղեաց մէջ։

Այս առաջին արդիւնքը բնականաբար յառաջ կը բերէ ... ..., որով՝ ... կենաց աղերն հաւասարակշռեալ մարսողական գործարանաց մէջ կատարուող վերանորոգիչ աշխատութեան։ Ասկէ կը հետեւի թէ ընդհանրական ջերմերէ յառաջ եկած ... և ... ... հիմնովին կը բուժին ԲՈՒԿԻ հանքաջուրերով, մանաւանդ որ անոնց բուժիչ զօրութիւնն նոր տարր մի կ'առնու ... ... ...։

ԲՈՒԿԻ հանքաջուրերը կը ծախուին, շիշն 30 ստակի, ԾԻՕՎԱՆՆԻ ԿԻՐՊԱՆՑԻ ԸՆԿ. գործակալութիւնը, Դէկդոն ... Սոկագ, Բերա, Մեծ փողոց։

ՊՈԼԻՍ

## ԳՈՒԻՆ

## ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

## ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

## ՕԸԼԻԷՆՍ

Տուլային ապահովագրութիւն—Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Ճ. Վ. Ուիթթլ, Եօրկիւրտիւ խան Պաղչէ-գաբու, Պոլիս. կամ Ղալաթիա Լէքսիւրատի խան թիւ 15։

---

## ՄԵԾԱԳԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ

50 և 25 լիտրանոց տակառներ

50 և 25 շիշնոց սնտուկներ

ԱՐՏԱՀԵՏՆՈՒԹԵԱՆ ԳԱՐՆՋՈՒՐ

Առաջին տեսակ

Ներկայացուցիչ

ԼԵՈՆ ՏԻ ԱՅՆՏԼԷՐ

Ղալաթիա, Քարաքէօյ

3, Եաղճը Օղլու խան, 3

## ԿՐԱՉԻ

## ԳԱՐԵՋՈՒՐ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՇՐԱՅՆԸՐ ԵՒ ՈՐԴԻՈՑ

ԳԱՐԵՋՐԱՏԱՆ

## ՆՈՐԾ ՏՐԻՏԻՇ

### ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԻՀԱՄԲՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՊՈՒ, ՃԷԼԱԼ ԲԷՅ ԽԱՆ

## ՏԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

ՊՂՆՁԷ, ՉՈՒԼԱՏԷՑ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԷ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

32 Մահմուտիյէ փողոց, և

24 Բէրչէմպէ բազար Ղալաթիա

# Հէնրիկ ԼԱՆԺ

## ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐ

### ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ

ԵՒ

### ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ — ԺՈՂՈՎԵԼ ԳԻՒՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՔ

## ՕՍՊՕՐՆԻ ՑՈՐԵՆ ՀՆՁՈՂ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԵՔԵՆԱՅՆ

Օրը 38,000 քառակուսի կանգուն այսինքն 35 տէօնիւմ հնձէ, ծանրութիւնն է 230 օխա, Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ ընդհանուր գործակատար Մ՛նրոխ և Յովհաննէս Մուրատեան եղբարց Կալաթիա Եօրկիւրտի խանը թիւ

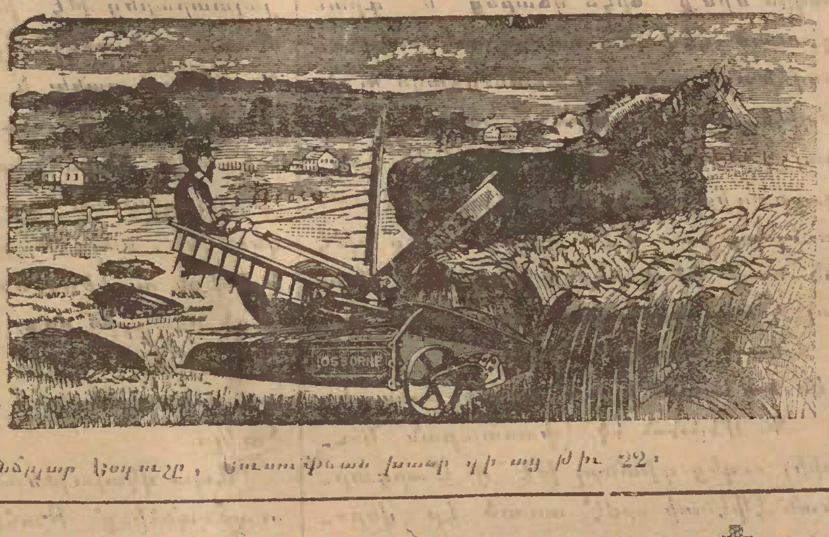

70 և Պոլիս, Ֆինճանճըլար Եօքուշը, Եուսուֆեան խանը դր. ով թիւ 22։

## ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

| NORTH BRITISH AND MERCANTILE<br>Insurance company<br>ՆՈՐԹ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ<br>Լոնտոնի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն | | Անգլ. Լիր. |
|---|---|---|
| Արտօնեալ դրամագլուխ | | 3,000,000 |
| Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ | | 2,500,000 |
| Վճարեալ | 625,000 | |
| Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ | 1,592,235 | |
| Կենաց ապահովականութեանց դէմ պահեստի դրամ | 3,841,194 | |
| | | 6,058,429 |
| Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ | 1,186,865 | |
| Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ | 551,307 | |
| | | 1,738,172 |

| NORTHERN<br>Assurance company<br>ՆՈՐԹԸՐՆ<br>Լոնտոնի և Էպըրտինի ապահովութեան ընկերութիւն | | Անգլ. Լիր. |
|---|---|---|
| Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ | | 3,000,000 |
| Վճարեալ | 300,000 | |
| Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ | 811,871 | |
| Կենաց ապահովականութեանց դէմ պահեստի դրամ | 1,778,300 | |
| | | 2,890,171 |
| Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ | 520,206 | |
| Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1883 տարւոյ | 251,572 | |
| | | 771,778 |

Ստորագրեալն իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և վաչաքիս ընդհանուր յարգոյ հասարակութեան կը ծանուցանէ թէ իւր վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուի, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանէ։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաշխուին երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումով մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալով ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բանողներու ինչ ինչ ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն և գաւառները։

## MARITIME

Insurance Cie limited of Liverpool

Capital Lt. 500,000

## ՄԱ. ԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

... ապրանքը, շոգենաւները և առագաստանաւերու մէջ ի վաճառականներն ու կարասիները բնտո ... պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն տրուած է ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա, Քօմիսիօն խանի անկիւնը երկրորդ կամուրջին վրայ նոյնոց անձանն, առ.

Կ. Պոլսոյ Ընդհ. Գործակատար յիշեալ Ընկերութեանց

ԳԱՌՆԻԿ Յ ՍԵՐՈԲԵԱՆ

## ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՑ

587, Մեծ փողոց Բերայի, Իթէքքէ, Մըկիթէնի դիմաց, 587

Գ. Տիմիթրիոս Միսալի, այր վերոյիշեալ Մթերանոցին, պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան և իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ իւր վաճառատան մէջ կը գտնուին մեծ քանակութեամբ ամենագեղեցիկ և կատարելապէս հաստատուն կարասիներ, ինչպէս Հոլանտական ..., Ճաշարանի և ..., ... ներ (...), Զանազան ... ... ..., Հանգստարանի ..., եւ, եւ։

Այս ամեն կարասիներն ի վաճառ հանուած են

## ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Վաճառատունս նոյնպէս յոյժ աժան գիներով ամեն տեսակ կարասիներ կը ... ...։

---

DENTALINE

## ՏԱՆԹԱԼԻՆ

### ՔԻՄԻԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՏՈՔԹՈՐ Ս. ՔԱՆԵԱՅԻ Ի ՍԱՍԻ

Տանթալինը ... ... ...

Կ'արգելու ակռային վնասակար որդերուն, ընդարձակութենէ (...) յառաջ եկած փտութիւն այն տարրերն անձանց քով որոց ակռաները կը խախտին և կ'իյնան, կը զօրացնէ, կը մաքրէ և կը զովացնէ բերանը, ախորժաքաղցր հոտ մը կուտայ շունչին եւ կը հեռացնէ ակռային եւ բերնի ... եւ է հիւանդութիւնն։

Շիշին գինն է 15 ղրշ. արծաթ

### ԱԿՌԱՅԻ ՓՈՇԻ

Կազդուրիչ եւ խնկահոտ տունիկէ չինուած, կը մաքրէ եւ կը ճերմկցնէ ակռաներն առանց անոնց փայլը եղծանելու, կը զօրացնէ ակռաներն, փայլ կուտայ անոնց, կ'անհետացնէ ռեէ հոտ, և շունչը թարմ ու անուշահոտ կ'ընէ։

Գործածութիւն. Թեթեւակէս թրջել ակռայի խոզանակ մը, քիչ մը թաթխել փոշին մէջ, անով շփել ակռաներն, յետոյ բերանը լուալ ՏԱՆԹԱԼԻՆով խառնուած ջրով։

ՏՈՒՓԻՆ ԳԻՆՆ Է 10 ՂՐՇ. ԱՐԾԱԹ

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ

Բ. Ս. ՋԵՐՎԱԹԻ

Բէզէլ-Օղլու խան թիւ 6-7

Ղալաթիոյ

Մեծ Մաքսատան դիմաց

Կը ծախուի գլխաւոր դեղավաճառաց և փարսայարդարաց քով։

## ԿԱՐԵՒՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ըստ բանի յաճախորդաց կերեւի թէ խառնութիւն ... ... ... ըրած են իրենց վաճառատունը Մինասեան Ամերիկեան վաճառատան ճիւղը կոչել, յաճախորդ չահելու նպատակաւ, երբ չգիտցողներու կողմանէ իրենց հարցուի Ամերիկայի վաճառատան ուր լինելը։ Վասն որոյ առ ի զգուշութիւն Ս. Մ. Մինասեան և ընկերք պատիւ կը համարին ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ Ամերիկեան վաճառատունը, որ հաստատուած է 1852 ին, բարձր շէնք մի է եւ կը գտնուի ի Ղալաթիա Բէրչէմպէ Փազարի մօտ Եէնի ճամի կոչուած մզկիթի դռներէն մին կից, եւ թէ յայլուր ի Ղալաթիա ի Բերա և կամ Պոլսոյ կողմը ճիւղ չունի։

### ՄԱԶԻ ՆԵՐԿ

Լաւագոյն տեսակը կը ծախուի Ս. Մ. Մինասեան եւ ընկերաց Ամերիկեան վաճառատան մէջ ի Ղալաթիա Բէրչէմպէ բազարի մօտ Եէնի ճամիի դրան կից։

Վերոյիշեալ ներկ ի գործածութեան եղանակը շատ դիւրին, արդիւնքը վայրկենական ու խիստ գոհացուցիչ եւ գոյնը միանոյն ու բոլորովին բնական է։ Գնողները կ՚ վկայեն թէ ուրիշ ներկերու անմաքրութիւնն ու անոնց խոլ գործիքի հոտէն ձանձրացած ըլլալով, սկսած են գործածել այս ներկը որով շատ գոհ եղած ու նոյնութենէ ազատած են, ուստի ոչ մէկ ներկ ասոր պատուականութեանը կը հասնար։ Ներկի կարօտութիւն ունեցողները թող հաճին փորձել։ Կը ներկէ սեւ կամ շագանակագոյն, մորթը չաղտոտեր ու վնասակար նիւթ չը պարունակեր։

## ՔԻՒՆԱՐՏ

### ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

### ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք ... ... ... կը ... Լիվէրփուլ և Միջերկրական ծովու։

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Օրանիա | 7,000 | Մալթա | 3,000 |
| Ատլաս | 3,000 | Մորոքքօ | 2,500 |
| Ալէբբօ | 3,000 | Նամիթ | 2,500 |
| Բօթնիա | 4,600 | Բաթոնիա | 5,000 |
| Զալապէք | 2,500 | Բալմիրա | 3,000 |
| Պրիթիշ Քուին | 1,200 | Սերվիա | 7,800 |
| Ուեֆալոնիա | 5,000 | Սիրիա | 4,600 |
| Քադալոնիա | 4,700 | Սարտօնիա | 3,000 |
| Շերպուրկ | 2,000 | Սամարիա | 3,000 |
| Չեմերարա | 2,500 | Սիտոն | 3,000 |
| Կալլիա | 4,000 | Թարիֆա | 3,000 |
| Քեթար | 2,500 | Թրինիտատ | 2,500 |
| Մարաթոն | 3,000 | | |

Թրինիտատ շոգենաւը նաւապետ Ճոնէս, Լիվըրփուլէն աստ հասաւ ընդհանուր վաճառքով եւ ի մօտոյ վերստին Լիվըրփուլ պիտի ուղեւորի Զմիւռնիոյ ճամբով։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ռեէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒ

Գործակատար

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա

## ՄՈՍ

### ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլ և Միջերկրական ծովու բանող

շոգենաւք

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Քառնաքու | 4200 | Օսայրիս | 3000 |
| Ֆերօս | 4000 | Նեֆերթի | 3000 |
| Օամսիս | 4000 | Բերա | 3000 |
| Սեսոստրիս | 3250 | Ադրամմիթ | 1100 |
| Իթիպս | 3250 | Լոգիւս | 800 |
| Պթոլեմէ | 3250 | Օլինտա | 800 |
| Պարոթմիս | 3250 | Ալէփ | 700 |

Օսայրիս շոգենաւը, նաւապետ Բօլ, Սամսոնէն վերա, արժա. և ամսոյս 25 ին չորեքշաբթի օրը ուղղակի Լիվըրփուլ պիտի երթայ։

Մէմֆիս շոգենաւը, նաւապետ Թօմսըն, ամսոյս 27 ին Լիվըրփուլէն աստ կսպասուի ընդհանուր վաճառքով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹԸԼ և ԸՆԿ.

Մէյտանըճըգ փողոց, Պոլիս

Նորէնութիւն, Լիվըրփուլ

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ

## ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

### ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

### ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրփուլի և Միջերկրականի միջեւ։

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Ալճէրիան | 2500 | Ֆլորենտիան | 3700 |
| Ալգերիան | 2500 | Ֆլամինեան | 3700 |
| Անատոլեան | 2500 | Ֆլավեան | 3700 |
| Աթենեան | 2500 | Իպէրիան | 5500 |
| Արապիան | 3700 | Իլլիրիան | 5500 |
| Պալարիան | 6000 | Իսդրիան | 5500 |
| Պուլկարիան | 6000 | Լէսպիան | 2200 |
| Քասթելեան | 800 | Լիկուրեան | 2200 |
| Սպրէնեան | 2000 | Լիսպոն | 800 |
| Տաւրոյ | 700 | Օպորթօ | 700 |
| Էճիբշըն | 3700 | Բերսիան | 3300 |
| Ֆապիան | 3700 | Վալէնսիան | 6800 |
| Ֆալէրնիան | 3700 | Վիրճինիան | 6800 |

Լէսպիան շոգենաւը նաւապետ Պէլ այսօր Լիվըրփուլէն աստ հասաւ եւ ի մօտոյ Զմիւռնիոյ ճամբով նոյն նաւահանգիստը պիտի ուղեւորի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՕՆԹԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրփուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆօնթէն։

Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք

Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաշման և ընկ.

Մալթա, Ա. Քամիլլերի։

Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ։

Զմիւռնիա, Պ. Ուիթոլ և ընկ.

## ԲՈՒՔՆԱՅՆԻ

### ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվէրփուլէ, Միջերկրական և Սեւ ծովու կանոնաւորապէս բանող

### ՇՈԳԵՆԱՒՔ

| Անուանք | Թօնօ | Նաւապետք |
|---|---|---|
| Այա Սոֆիա | 3,000 | Ուէբ |
| Աքսարայ | 2,500 | Բոմըլըս |
| Աւքասարա | 2,500 | Քրուքշէնք |
| Լայոնիա | 2,500 | Ռիճըրս |
| Պաքչըատիոն | ,500 | Մորշ |
| Բուլմէլիա | 2,800 | Ֆօթըրկիլ |

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ՌՕՊԸ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

## ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

### ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդ մէջ Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

## ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

### ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

| Անուանք | Թօնօ | Անուանք | Թօնօ |
|---|---|---|---|
| Ալպանօ | 2,000 | Լէրմաթօ | 4,500 |
| Անճէլօ | 3,000 | Մարքէնկօ | 4,300 |
| Արկօ | 1,300 | Մարտաթիւ | 2,500 |
| Պասսանօ | 3,500 | Մինօ | 2,000 |
| Պորտոմինօ | 2,200 | Նէրօ | 2,000 |
| Պրավօ | 2,000 | Օթէլլօ | 5,000 |
| Գէլլօ | 2,600 | Օրլանտօ | 3,000 |
| Գայիրօ | 2,500 | Օզրանդօ | 4,500 |
| Գամէօ | 2,100 | Օդդօ | 2,000 |
| Գադօ | 2,000 | Ռասաֆֆէլ | 1,200 |
| Գօմօ | 2,700 | Բայէրմօ | 3,200 |
| Տիտօ | 2,500 | Բասսդէր | 1,700 |
| Տոմինօ | 1,800 | Քիդօ | 2,800 |
| Էրոքօ | 2,600 | Ռոմբիօ | 4,400 |
| Տրադօ | 2,600 | Ռինալտօ | 3,200 |
| Ֆալքօն | 800 | Ռոլլօ | 3,000 |
| Ֆիտօ | 1,700 | Ռոմանօ | 5,500 |
| Ֆլամինկօ | 1,600 | Ռոմէօ | 3,500 |
| Կալիլէօ | 3,500 | Սալէրնօ | 4,000 |
| Կիդանօ | 2,200 | Սարֆօ | 2,000 |
| Կօզօ | 1,800 | Սիլվիօ | 2,000 |
| Կրօմօ | 2,200 | Սօրէնդօ | 4,300 |
| Հանկօ | | Թասսօ | 1,200 |
| Հէրօ | 2,000 | Թ. Ուիլսըն | 3,000 |
| Հիտալկօ | 3,000 | Թիւէր | 1,300 |
| Հումպէրդ | 1,200 | Թօլէտօ | 2,800 |
| Ճիւօ | 2,300 | Վասանդօ | 3,600 |
| Քէյրօ | 2,000 | Ուէսսօ | 3,600 |
| Քօմօ | 2,200 | Զէալօ | 1,000 |
| Լէօ | 2,000 | Զէրօ | 140 |

Սոֆիա շոգենաւը, նաւապետ Ռոճըրս, ամսոյս 5ին ընդհանուր վաճառքով Հուլէն մեկնած է Իզմիր հանդիպելով Կ. Պոլիս գալու և անկէ Օտեսա երթալու համար։ Ամսոյս 22ին Պոլիս պիտի հասնի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ

Գործակալ

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

## ԱՒՍՏՐՈ-ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

### ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

## Ն. ՔԱՔԷ, ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսէյլէ և Բոնի Միջերկրական ծովու բանող

Սամսոն, Տրապիզոն եւ Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէյէրլէ որ մայիս 6 ին Մարսիլիայէն և մայիս 13 ին երեկոյեան ժամ 5ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Լա Մէտոլ որ պիտի մեկնի չորեքշաբթի, 9 մայիս, երեկոյեան ժամ 5 ին։

Վաճառք և ուղեւորներ ...

Նաւուղեւոր, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԹԻՆԻՈՒԹԼ ԲԸՓՈՒԼ

Մէյտանճըգ փողոց, Թիւ 141

Տնօրէն Տպագրատէր Ա. ՏՕՄԼԱՃԵԱՆ